

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1892.

Andra Kammaren.

N:o 38.

Fredagen den 6 Maj.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen påbörjade sammanträdet.

§ 1.

Till behandling förekom bevillningsutskottets betänkande n:o 9, angående tullbevillningen.

Sedan Riksdagen till pröfning och afgörande förehaft bevillningsutskottets betänkande n:o 2, angående vissa delar af tullbevillningen, äfvensom utskottets memorial n:o 3, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande vissa punkter af nysnämnda betänkande, hade utskottet nu afgifvit betänkande rörande nämnda bevillning i öfrigt, med det undantag, som längre fram omförmåles. Vid behandlingen af nu ifrågavarande delar af bestämmelserna om tullbevillningen hade utskottet till granskning upptagit ej mindre motsvarande delar af det förslag till ny tulltaxa, som Kongl. Maj:t i proposition n:o 9 af den 13 januari innevarande år underställt Riksdagens pröfning, än äfven de särskilda inom Riksdagen väckta framställningar, hvilka afsåge tullbevillningen och icke genom utskottets ofvannämnda betänkande n:o 2 besvarats, nemligen: motionen n:o 14 inom Första Kammaren af herr *W. Wallin*, om tull å stenkol och cokes, samt de inom Andra Kammaren afgifna motionerna n:o 49 af herr *J. Anderson* i Tenhult, angående, förutom annat, som i förevarande betänkande icke afhandlats, nedsättning i tullen å socker och sirup, samt n:o 142 af herr *Z. Larsson* i Upsala, om tull å kopparplåt m. m.

Ordet lemnades till

Herr Johansson i Noraskog, hvilken anmält sig vilja afgifva förslag i afseende på sättet för föredragningen af föreliggande betänkande och nu i sådant afseende anförde: Jag tillåter mig att hos herr talmannen och kammaren föreslå, att föredragningen af detta betänkande måtte försiggå i den ordning, att först föredrages 59 punkten, som handlar om maskiner, redskap och verktyg eller delar deraf, ej specificerade, derefter, sedan denna punkt afgjorts, att öfverläggningen fortsättes med 62 punkten mom. a), som handlar om tack- och barlastjern samt skrot, hvarefter, sedan äfven denna punkt

Andra Kammarens Prot. 1892. N:o 38.

blifvit afgjord, man kunde återgå till betänkandets början, punkten 1, och sedan fortsätta behandlingen af de öfriga punkterna i vanlig ordning.

Hvad herr Johansson sålunda föreslagit bifölls af kammaren, i följd hvaraf nu först föredrogs

Punkten 59.

Ang. tull a maskiner m. m. För *Maskiner, Redskap och Verktyg* eller delar deraf, ej specificerade, hvilka artiklar nu åtnjuta tullfrihet, hade Kongl. Maj:t, lika med tullkomitén, föreslagit en tullsats af 10 procent af värdet.

Utskottet hemställde emellertid under förevarande punkt,

att Riksdagen ville besluta, att gällande tullfrihet för *Maskiner, Redskap och Verktyg* eller delar deraf, ej specificerade, skall bibehållas.

I en vid punkten fogad reservation hade deremot utskottets samtliga ledamöter från Första Kammaren, nemligen herrar friherre *Barnekow, Fock, Sederholm, Lithander, Almström, Cavalli, Stephens, P. J. Andersson, af Burén* och *Philipson* hemställt, att för *Maskiner, Redskap och Verktyg* eller delar deraf, ej specificerade, måtte stadgas den af Kongl. Maj:t föreslagna tullsats, 10 procent af värdet.

Härförutom hade af herr *J. H. G. Fredholm*, i särskildt afgifven reservation, hemställts, att åt nummer 356 i Kongl. Maj:ts förslag till tulltaxa måtte gifvas följande uppställning:

Maskiner, Redskap och Verktyg eller delar deraf, ej specificerade:

Motorer: vatten- och vindhjul, turbiner, ång-, luft- och gasmaskiner samt lokomobiler m. fl.;

Apparater: ångpannor, vacuumpannor, gasgeneratorer, ventilations- och värmeapparater, bränneri-, bryggeri- och mejeriapparater m. fl.;

Arbetsmaskiner: blåsverk, ångpumpar, sprutor, ånghammare, hejare, kranar, krossar, hissar, tryckpressar, pappersmaskiner, separatorer, torf- och tegelslagningsmaskiner, såg- och qvarnmaskiner m. fl.;

Verktygsmaskiner: spinnmaskiner, väfstolar, symaskiner, svarfvar, hyffel-, klipp-, borr och fräsmaskiner, cirkel- och bandsågar m. fl.;

Landtbruksmaskiner och -redskap: plogar, jordbearbetningsmaskiner, sänings-, slätter och skördemaskiner, tröskverk, sådesrensare, rotfruktskärare, hackelsemaskiner, krossar m. fl.;

Maskiner och redskap: andra slag;

Verktyg.

Efter föredragning af punkten anförde:

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet friherre von Essen: Då Riksdagen år 1888 aflät en skrivelse till Kongl. Maj:t rörande tullbevillningen, innehöll denna skrivelse bland annat, »att Kongl. Maj:t måtte låta utreda förhållandena rörande tullbevillningen och särskildt beträffande de artiklar, som genom handelstraktaternas upphörande skulle blifva fria för vår beslutanderätt», samt att detta förslag, som Kongl. Maj:t enligt Riksdagens önskan skulle för en kommande Riksdag framlägga, »måtte vara sådant, att det beredde ett väl afvägd tullskydd för våra näringar.» Med anledning häraf tillsatte Kongl. Maj:t en komité för utredande af detta ärende. Tullstriden hade utkämpats, och då 1888 års Riksdag aflät en skrivelse till Kongl. Maj:t i hufvudsakligen tullskyddsvänlig riktning, fann Kongl. Maj:t det vara lämpligt att i denna komité insätta personer, som icke fortsatte denna strid, utan inom sig i hufvudsak kunde ega ett gemensamt intresse och sålunda voro i samma riktning sinnade, som Riksdagen önskade. Att uti denna komité utkämpa principstrider om tullskydd eller icke tullskydd hade blott kunnat föranleda, att resultatet blifvit detsamma, som man sett af det bevillningsutskott, som har stått stridande på olika sidor om bordet, och der olika meningar gjort sig gällande öfver nästan lika många punkter, som betänkandet innehåller, hvilket förhållande framgår af den mängd reservationer, som vidfogats utskottets betänkande. Riksdagen må nu bibehålla samma åsigt eller icke, som den hade år 1888, så torde det dock kunna erkännas, att det för Riksdagen är önskvärdare, att ett sådant komitébetänkande framläggas, som har ett visst genomgående system, än om det varit sammansatt af så många reservationer och olika meningar, som förefinnas i utskottets betänkande. Sedan har, såsom jag nämnde, bevillningsutskottet, ett sammansatt som det varit, kommit att för Riksdagen framställa ett förslag, som torde blifva ganska besvärligt, om det i alla sina detaljer skall debatteras och slutligen blifva föremål för voteringar. Kongl. Maj:t har i de flesta delar följt detta komitébetänkande, dock, såsom alla af kammarens ledamöter torde hafva observerat, i några punkter afvikit derifrån, såsom t. ex. i afseende å tull på fläsk och spanmål samt jernvägsskenor, hvartill komma några andra mer eller mindre betydande förändringar. Men i hufvudsak har Kongl. Maj:t icke velat ingå i noggrann detaljpröfning af de olika punkterna för att icke rycka sönder det hela, utan hellre velat låta betänkandet i hufvudsakliga delar följdriktigt komma fram till Riksdagens bedömande, behandling och beslut. Hvad Kongl. Maj:t i hufvudsak gillat i afseende å komitébetänkandet är, att det skulle beredas tullskydd för så väl lyxartiklar som större delen af industrialster — å lyxartiklar naturligtvis i första rummet, därför att de kunna räknas till öfverflödsvaror. — Kunna de tillverkas inom landet, vore det godt, men i allt fall äro ju alltid tullar å dem att förlikna med finanstullar. Då traktaterna gifva anledning att fritt förfoga öfver tulltaxan, torde det icke kunna förnekas, att de s. k. lyxartiklarna böra beläggas med lämpliga tullsatser. Hvad åter industri-tullarna beträffar, är det klart och känt, att meningarna derom äro mycket delade. Det menas i allmänhet af dem, som satt sig emot

Ang. tull å
maskinerm m.
(Forts.)

Ang. tull å
maskiner m. m.
(Forts.)

dessa tullar, att industrien bringas lättare fram genom den fria täflan med utlandet, än om den finge ett skydd, som satte den i tillfälle att kunna få sälja sina varor måhända till något högre pris. Man gör äfven derigenom fabrikanten mindre nitisk att nedsätta sina tillverkningskostnader och tillgodose sig med nya arbetsmetoder. Detta är också i vissa fall en riktig åsigt enligt min tanke. Mången tillverkning har vunnit i styrka och prisbillighet just genom denna fria täflan — jag kan icke förneka det. Men stundom är det dock omöjligt för oss att upptaga denna täflan med utlandet. Ty det finnes vissa omständigheter, som göra, att flertalet af främmande länders industrier arbetar under sådana förhållanden, att våra, åtminstone till en början, icke kunna upptaga täflan med dem. Detta är själfklart bland annat deraf, att vi äro ett kapitalfattigt folk och icke heller hafva så stora marknader för en eller annan produkt som utlänningarna hafva, hvilket åter naturligtvis gör, att det blir svårt för mången fabrik i vårt lilla folkfattiga land, att tillgodose allmänhetens pretentioner på de olika mönster, modeller och fasoner af det ifrågavarande alstret; fordringar, som naturligtvis de utländska fabrikerna, hvilka hafva en oerhörd spridning af sina varor, kunna tillfredsställa. Det är också känt, att företrädesvis i Amerika och äfven i andra länder den metod gjort sig gällande vid de större fabrikerna, att inom landet varorna säljas till jmförelsevis högt pris, under det deremot den stora produktion, som blir öfver vid fabrikationen och som icke kan försäljas inom landet, skickas ut på den främmande marknaden till sådant pris, att man knappt kan säga, att tillverkningskostnaderna dermed blifva betäckta. Inkomsterna af denna försäljning hjälper dock till att förmedla faux frais eller de s. k. förvaltningskostnaderna, och på det sättet förbilligas sjelfva tillverkningen i sin helhet.

Det är mycket svårt för de mindre fabrikerna och slöjderna att kunna upptaga täflan med en sådan fabrikation. Det är visserligen sant, att vår fabrikation här i landet har gått mycket framåt. Men jag tror icke att fabrikationen vinner på, att vi inbilla oss hafva hunnit taga jemna steg med utlandet. Man skall se sig om litet i främmande länder och man skall finna, att vi komma ganska långt efter. Statistiken visar, att vi ännu stå långt tillbaka i afseende på att kunna fylla våra behof — jag vill icke säga blott af industrialster, utan af varor som produceras i allmänhet i vårt land, de må heta spanmål eller något annat. Jag skall tillåta mig att anföra några siffror. Hvar och en af herrarne kan se dem i statistiken, men jag ber dock att vid detta tillfälle få omnämna dem. Införseln uti Sverige har i medeltal under de tio åren 1881—1890 haft ett värde af i rundt tal 326 millioner kronor årligen. Utförseln från Sverige har haft ett värde af 258 millioner kronor. Skilnaden mellan utförsel och införsel utgör årligen 68 millioner kronor, för hvilka vi fört ut mindre än vi fört in; det är den så kallade handelsbalansen. Det är ett ord, som är mycket farligt att säga, ty man anser, att den icke betyder någonting. Jag erkänner villigt, att siffrorna icke äro fullt kommensurabla, derför att utförselsiffran beräknas efter värdet af varan i exporthamnen, och införselsiffran beräknas efter värdet af

varan, sedan den influtit i svensk hamn; följaktligen är det först att lägga till fraktskilnaden afvensom handelsvinsten, som naturligtvis för den införda varan fördyrar priset betydligt. I afseende å frakten skall jag be att få nämna, att af dessa nämnda belopp för ut- och införsel har med *svenska fartyg* i medeltal införts för 171 millioner och utförts för 111 millioner kronor. Men med öfriga länders fartyg har vår egen produktion blifvit förd i mycket större procenttal. Sålunda kan jag säga, att utförseln bedrifvits med endast 42 procent af våra svenska fartyg; det öfriga har gått på utländska fartyg. I förbigående skulle jag vilja anmärka, att denna siffra visar mer än väl, att vi här i landet skulle behöfva befordra vår skeppsfart för export, det må nu vara genom subvention eller något annat. Att blott 42 procent af vår export befodrats af svenska fartyg, är dock anmärkningsvärdt.

Den inseglade *bruttofrakten* för svenska fartyg utgjorde 1890 37 millioner, deraf cirka 14 millioner för exporten — huru bruttofrakten ställer sig till nettofrakten läser svårligen kunna beräknas, lika litet som handelsvinsten — men i allt fall lär nog den s. k. handelsbalansen utfalla till vår nackdel. Detta nämner jag, därför att det förefaller mig, såsom skulle det utgöra en maning för hvar man att söka och sträfva derhän, att vår svenska industri och produktion kan drifvas fram derhän, att man kan öfvervinna denna olägenhet, detta i finansielt hänseende ganska vådliga förhållande. Det är ock — om jag får i förbigående vidröra det — en annan ganska väsentlig olägenhet, att ett sådant förhållande fortfarande eger rum, att exporten så väsentligt understiger importen. Under de föregående årtiondena hafva vi lånat mycket penningar från utlandet dels till statens och enskilda jernvägar, omkring 260 millioner kronor, dels till hypoteksbanker 326 millioner kronor, så att vår statskuld uppgår till närmare 600 millioner kronor. Genom denna inlåning har tillströmmat under årens lopp guldvaluta i vårt land. Sedan vi nu lyckligtvis börjat att med svenska penningar betala våra jernvägsanläggningar, inträffar likväl i finansielt hänseende det förhållandet, att vi måste årligen betala annuiteter på dessa närmare 600 millioner med guldvaluta, som skall tagas i vårt land. I stället för att den fortsatta inlåningen under föregående årtionden lemnat guldvaluta i vår kassa, äro vi nu nödsakade att betala ut dessa årliga annuiteter, och man kan förstå, till hvilka belopp de skola uppgå på 600 millioner kronor. Det ligger häri, synes mig, en stark maning att söka bringa fram produktionen, så att vi kunna få att fordra något af utlänningarne, och se oss om, huru vi skola betala den ökade årliga importen. Det är eu vigtig faktor att taga med i beräkningen. Vi hafva fortsatt att under ett antal år hoppas, som jag nämnde, att industrien af sig sjelf skulle kunna bringas fram till någonting bättre, än hvad den är. Och det har gått något framåt, men enligt min tanke mycket långsamt. Många anse nu, i likhet med mig, att det skulle gagna industrien, om man beträdde en annan väg och låte den få ett tillbörligt skydd gent emot utlandet.

Jag skall icke tillåta mig att längre upptaga kammarens tid, då jag är öfvertygad om, att denna debatt blir ganska långvarig.

Ang. tull å
maskiner m. m.
(Forts.)

Ang. tull å
maskiner m. m.
(Forts.)

och jag icke anser mig böra förlänga den. Jag skall därför icke heller ingå i några detaljer rörande denna punkt. Måhända bör jag dock tillägga något, då just denna är en omtvistad kärnpunkt.

Jag vet fuller väl, att motståndarne till denna tullsats komma att säga i första rummet det, att å vissa större maskiner blir det betänkligt att lägga tull, emedan de äro för vissa industrier nödvändiga och icke kunna tillverkas i landet, t. ex. snällpressar, tändsticksfabriksmaskiner och dylika. Det kan icke förnekas och jag måste medge, att deri ligger verkligen en olägenhet. Men huru skulle man kunna skilja de olika maskinerna åt? Och är det icke viktigare att i allmänhet på denna artikel få en tullsats, som är lämplig, om också någon olägenhet skulle drabba de större maskinerna, som icke kunna tillverkas hos oss? Jag är dessutom icke så säker på, att icke så småningom en eller annan skulle kunna här tillverkas. Olägenheterna kunna för öfrigt förminska för sådana maskiner, som hafva en lång varaktighet; ty om de också vid inköpet äro dyra och tullen drabbar dem tungt, så är det dock en utgift, som, hvad dessa maskiner beträffar, kommer att fördelas på många år. För öfrigt måste man i afseende på dessa varor säga, att få artiklar gifva tillfälle till ett så mångsidigt och varaktigt arbete för våra arbetare som just denna fabrikation. Man må också erkänna, att vi för densamma hafva det bästa material i vårt jern, de bästa förutsättningar i vårt koltackjern, i våra vattenfall och så vidare. Jag tror således att det vore fördelaktigt, om denna del af tulltaxan blefve skyddad.

Jag skall emellertid icke tillåta mig att längre taga upp kammararens tid.

Herr Redelius: Då jag icke är någon industriidkare, skall jag akta mig för att ingå på några detaljer i det härseendet. Men då jag det oakadt vill gå med på industritullarne, i enlighet med hvad Första Kammararens ledamöter i utskottet föreslagit, så skall jag be att i största korthet få angifva skälen dertill.

I detta afseende vill jag gå ut ifrån den synpunkt, som jag anser att man bör ställa främst, nemligen vårt rikets förhållande till utlandet i det stora hela, såsom en enhet taget. När jag tänker på denna synpunkt, måste jag också gå ut ifrån hvad vi nyss hörde från statsrådsbänken, nemligen att vi ha en *statsskuld* att amortera och förränta, vi hafva utländska varor, som vi antingen icke kunna undvara eller också icke vilja undvara, att betala. Jag lemnar å sido helt och hållet frågan om handelsbalansen. Men ett faktum är, att dessa två poster måste betalas till utlandet antingen med svenska varor, som vi exportera, eller med guld. Guld ha vi icke; alltså måste vi betala med varor. Skola vi då kunna uppehålla rikets finanser i det hela taget, och jag innefattar deri så väl statskassans som hela rikets befolknings, så måste vi se till att vi få debet och kredit att gå i hop. Nu kunna ju åtskilliga medel tänkas verksamma för detta ändamål. Dels kunna vi frivilligt, hela Sveriges befolkning, besluta oss för att, så långt sig göra låter och möjligt är, använda svenska fabrikat. Vore vi riktigt energiska i det syftet, så skulle detta ju vara tänkbart. Men för min del hyser jag den uppfatt-

ningen, att det icke går, utan strandar derpå, att vi dels i allmänhet litet hvar gerna vilja köpa, der vi få varan billigast, dels hafva det nationallynnnet, att vi äro mycket benägna för det utländska, så att vi föredraga en utländsk vara framför den inhemska, äfven när den senare är fullt lika god till och med öfverträffar den utländska. För att nu mota detta, måste någon särskild åtgärd vidtagas. Så vidt jag förstår, gäller det också en annan sak, nemligen att uppbringa den produktionen så, att vi mer och mer kunna göra oss oberoende af utlandet. Men dervid stöta vi på den ganska viktiga konkurrensen, som, hvad man än kan anföra till försvar för densamma, dock derjemte onekligen har åtskilliga betänkligheter med sig. Ty *obegränsad* och *oreglerad* konkurrens, det är, tror jag, nästan det samma som näfvrätten, öfverförd på det ekonomiska området.

Något måste alltså göras. Då har det synts mig, att vi skulle kunna uppväga dessa två förutnämnda faktorer, import och export, i exporten inberäknadt guld eller deremot svarande valutor för amortering af räntorna, på det sätt, att vi köpa mindre af utlandet och exportera mera till dem. Huru skall detta kunna gå för sig på annat sätt än så, att vi göra allt hvad vi kunna för att skydda den inhemska industrien och verkligen i någon mån försvåra införseln af sådana varor, som vi kunna undvara, först och främst lyxartiklar, och vidare allt som vi sjelfva kunna eller kunna lära oss att producera. Och för detta ser jag intet annat medel än att åsätta tullar. Detta är hufvudskalet, hvarför jag går med på dessa tullsatser. Jag låter mig icke hindras af den invändningen, som jag hört många gånger, att om det sättes skyddstullar på alla möjliga artiklar, så skall den ena varans höjda pris neutraliseras af den andras. Ty då blir bara resultatet det, att den ene icke gör någon vinst på den andre af oss svenskar. Derpå vill jag svara, att detta, enligt min mening, är precis som det bör vara, ty vi böra icke göra någon vinst på hvarandra utan försöka blifva oberoende af utlandet, så att utlänningarne icke blifva våra herrar i detta hänseende.

Jag ber också att få vända mig emot ett i denna fråga ofta hört tal, att stad och land här skulle stå emot hvarandra med skilda intressen. I detta stycke skulle jag vilja betrakta saken så, att vi hafva ett *enda* intresse: det gemensamt svenska, och icke att land skall stå mot stad och tvärt om; utan vi, såsom representanter för ett och samma folk, böra i främsta rummet se på hvad landets allmänna gemensamma bästa kräfver. Då är jag lifligt öfvertygad om, att vi behöfva skyddstullar för all svensk industri. Derför är jag med om alla de nu ifrågasatta tullarna, fastän jag icke inlåter mig på detaljerna i fråga om dessa maskiner, ty dem begriper jag icke. Men det begriper jag, att det är bättre, att de tillverkas här än i utlandet, och att det är bra om vi kunna låta våra egna verkstäder fabricera hvad vi behöfva. Kunna de icke göra allt genast, så kunna de lära sig, om de få något skydd. Derför yrkar jag afslag på utskottets förslag i denna punkt och bifall till den reservation, som afgifvits af Första Kammarens ledamöter.

Herr Falk: Med all respekt för herr statsrådets och chefsens för

Ang. tull å
maskiner m. m.
(Forts.)

finansdepartementet uttalade mening rörande sammansättningen af den komité, som haft tullfrågan till utredning, vågar jag dock gent emot denna uppfattning göra en liten invändning. Så vidt jag varit i tillfälle att bedöma förhållandena på detta område, är det så, att vill man ha en fråga utredd, vill man se den belyst från alla sidor, för att komma till ett resultat, som öfverensstämmer med det verkliga och sanna förhållandet, således också då man tillsätter en komité för att utreda en fråga, som rör hela landet, bör man sammansätta den af personer, hvilkas åsikter icke äro fullständigt öfverensstämmande. Ty i motsatt fall är det ju gifvet, att den utredning man får blir ensidig. Detta är också fallet med den ifrågavarande tullkomitén, så vidt det tillkommer mig att bedöma resultatet.

Herr statsrådet vidrörde vidare den s. k. handelsbalansen. Jag hade knappast väntat mig, med den lilla erfarenhet jag har äfven på det området, att från statsrådsbänken få höra den saken omtalad. Ty så vidt jag vet, är detta numera ett förgånget slagord, som ej mera användes, då det är fråga om att på allvar diskutera national-ekonomiska spörsmål. Ett land, som för närvarande har den solidaste ekonomiska ställningen i vår verldsdel, är England; England har likväl alltid haft och har fortfarande en dålig handelsbalans. Herr statsrådet yttrade vidare, att vi lånat mycket pengar i utlandet, för hvilka lån årligen utgår stora summor till räntor och amorteringar, och att vi måste söka komma ifrån detta, hvilket skulle ske bland annat genom att pålägga tull på maskiner och redskap. Ty, mine herrar, det är en icke oväsentlig tull här är fråga om. Den anses komma att inbringa öfver en million kronor.

Nå välan, kunde Sveriges ekonomi förbättras genom åsättande af industritullar, så skulle jag visst icke motsätta mig det. Men jag vill åtminstone hafva skäl, byggda på verkliga bevis, för det påståendet, att vi skulle kunna bliwa räddade derigenom. För min del kan jag icke öfvertygas derom af föreliggande fakta, särskildt i hvad som angår nu föredragna punkt, maskiner och redskap. Fakta visa, att, sedan maskiner och redskap år 1858 blifvit tullfria, landets tillverkning af maskiner, redskap och dylikt vuxit ifrån ett tillverkningsvärde af 4,3 millioner kronor, som då utgjorde 8 procent af den inhemska fabriksindustriens hela tillverkningsvärde, så att den år 1890 utgjorde 37,8 millioner eller 14 procent af den inhemska fabriksindustriens hela tillverkningsvärde. Derjemte, då här talas om att det är för att bereda arbetsförtjenst som tullar skola påläggas, är det att märka, att våra fabriker för maskintillverkning sysselsatte år 1858 2,500 arbetare, men 1890 deremot 15,804 arbetare. Det framgår således icke af dessa siffror, att tull på maskiner och redskap skulle vara behöflig.

Den ärade talaren på kalmarbänken yttrade: »för att man skall skydda och uppmuntra den inhemska industrien, måste man pålägga industritullar». Af dem, som hylla hans uppfattning, torde man emellertid kunna fordra det medgifvandet, att det skall vara *svensk* industri, som skyddas. Jag kan förstå, att man vill införa tullar, då man ser saken från hans synpunkt. Men jag har då rättighet att af honom fordra, att han icke skall gå längre, än som kan behövas för

att skydda och uppmuntra den *inhemska* industrien. Här fordrar man emellertid införseltull äfven på maskiner, som icke under närvarande förhållanden kunna här i landet tillverkas, men som för vissa inhemska industrier äro nödvändiga. Detta synes mig vara att lägga skatt och tunga på den industri, som man säger sig vilja uppmuntra.

För att nu endast tala om den kategori af maskiner, som jag särskildt känner till, nemligen tryckpressar, så torde det icke vara aldeles obekant, att här i landet icke finnes någon fabrik för tillverkning af tryckpressar och svårligen lär komma att finnas, förrän Sveriges befolkning minst blifvit fördubblad. Jag skall gifva skäl för detta mitt påstående. Behovet hos oss är så obetydligt, och fabrikationen är så komplicerad, att den icke lönar sig för annat än en *stor* tillverkning. Om en maskinfabrikant skall få stor afsättning, är det nödvändigt, att hans tillverkning är så inne i den stora världsmarknaden, att han kan göra sig till godo hvarje den ringaste förbättring, som dagligen och stundligen, kan man nästan säga, uttänkes af maskinkonstruktörer. I afseende på tryckpressar, särskildt litografiska, är det icke möjligt för tryckaren att upptaga täflan med en konkurrent, som har en snällpress, hvilken är några år yngre än den man sjelf arbetar med, ty förbättringar i konstruktionen af dessa maskiner, hvilka de stora fabrikanterna ofta vidtaga, göra en dylik press snart föråldrad.

Nämnvärda konstruktionsförbättringar äro emellertid icke möjliga utan en *stor* tillverkning och en sådan, afsedd för export, lär svårligen hos oss kunna komma till stånd. Om vi nu antaga, att en tryckpress kostar omkring 6,000 kronor — då tager jag den lägsta siffran — skulle jag, för att blifva i tillfälle att sysselsätta ytterligare 6, 7 à 8 arbetare, nödgas erlagga en skatt på ungefär 600 kronor vid import af en maskin, som icke står till att köpa af svensk tillverkning. Den frågan tränger sig då på en: ligger det sundt förnuft i något sådant? Mig synes det icke så. Herr statsrådet antydde, att äfven han ansåg, att det behöfdes modifikationer i tullen å maskiner, emedan det verkligen finnes maskiner, som icke kunna tillverkas i Sverige, men som vi nödvändigt måste hafva; emellertid *kan man ej* skilja på maskinerna. Detta är precis samma skäl som tullkomiténs: vi kunna icke skilja på dem; vi kunna icke låta tryckpressar gå tullfria och en annan maskin samtidigt draga hög tull, då maskinernas ändamål icke kan af vederbörande tullförvaltningar kontrolleras. Den gjorda invändningen påminner om hvad man kallar de obotfärdiges förhinder. Det torde icke vara svårare att medgifva tullfrihet i detta fall än i många andra. Då en vara skall förtullas efter värde, fordras för tullbehandling, att importören skall framlägga faktura. Skulle det vara omöjligt att samma åtgärd stadgades äfven här vid lag, så att, när en boktryckare eller stentryckare vill införa en press, han har skyldighet att lägga fram den faktura han fått, om han vill slippa tullafgift. Genom fakturan synes mig allt tvifvel om beskaffenheten af maskinen i fråga kunna häfvas. Och intet hinder synes mig föreligga, att för dylika maskiner och andra, hvilka ej i Sverige tillverkas, medgifves tullfri införsel.

Ang. tull å
maskiner m. m.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets betänkande.

(Forts.)

Herr Collander: Herr talman! Jag skall hålla mig till den föredragna punkten och icke komma in på tullfrågan i allmänhet. Af alla de punkter, som den nu föreslagna tulltaxan innehåller, är denna otvifvelaktigt den, som intager den mest framskjutna ställningen, icke minst därför, att den här föreslagna tullen anses skola komma att gifva det största inkomstbeloppet af samtliga industritullar. Kongl. Maj:t har beräknat, i likhet med tullkomitén, att tullen å maskiner, redskap och verktyg skulle inbringa 1,200,000 kronor. Enligt en senare statistik, som kommit oss till handa, efter det tullkomitén afgaf sitt yttrande, få dessa siffror icke så obetydligt höjas. 1890 års statistik visar, att maskiner, redskap och verktyg införts för nära 14.5 millioner kronor, hvartill kommer för ångmaskiner, motorer och dylikt, hvilket kan anses höra hit, omkring en half million kronor. Denna varugrupp representerar således i värde omkring 15 millioner kronor. Den beskattning, som här är fråga om, uppgår således till 1,5 million kronor. Denna beskattningsfråga har alltså stor betydelse i finansiellt afseende. Men hvarför ifrågavarande varugrupp i tulltaxan eger ett särskildt intresse, är otvifvelaktigt därför, att frågan är omtvistad. Här stå icke alla skyddsvänner eniga, utan det fins många bland dem, som icke vilja vara med om denna tull på maskiner, redskap och verktyg af det ekål, att de äro för industrien i allmänhet att räkna som ett viktigt hjälpmedel, ett råämne eller half-fabrikat eller hur man vill kalla det. Man lägger nemligen ej tull på allt hvad industriartiklar heter för att befrämja industrien. Man är ense om, att vissa viktiga artiklar böra vara tullfria, äfven om de tillverkas inom landet. Hvad till exempel textilindustrien beträffar, har man alltid ansett, att fri införsel bör medgifvas för ull, lin och hampa och dylikt. De sistnämnda odlas inom landet, och vi ha fårafvel också inom landet; men dessa råmaterial anses så viktiga för textilindustrien, att man hellre låter de näringar, som producera dem, sakna skydd. I viss mån likställda med nyssnämnda artiklar äro maskinerna. Nu mera finnes knapt någon industri, som icke har behof af hjälp utaf maskiner af ena eller andra slaget. Och detta behof växer oupphörligt i mån som uppfinningarna gå framåt, så att några år efter sedan en fabrik blifvit inrättad med de maskiner, som då voro lämpligast, måste man utbyta dessa mot mera ändamålsenliga sådana. Det är klart, att detta utbyte medför än högre kostnader, om maskinerna i fråga draga tull och äro sådana, som icke kunna tillverkas inom landet. Utskottet har i sitt betänkande erinrat, att det är många grupper af maskiner, hvilka icke kunna med någon fördel tillverkas här i landet. Ty behofvet af sådana maskiner är för ringa att derpå kunna grunda en dyrbar fabriksanläggning. Naturligt är också, att patenthistorier spela här vid lag en mycket stor rol. Nya uppfinningar göras och patenteras, och man blir nödsakad att från utlandet inköpa en sådan patenterad maskin, som icke kan här i landet tillverkas. Statistiken rörande importen af olika slag af maskiner, redskap och verktyg är otillfredsställande. Den sammanför nemligen maskinerna i alltför stora grupper, så att man ej kan få be-

höflig ledning för omdömet, hvilka särskilda slag af maskiner eller redskap som införas. En reservation af herr Fredholm, som vill hafva en ändring härutinnan, visar det olämpliga i den nu använda uppställningen. Den tillgängliga statistiken visar emellertid, att importen af för industrien afsedda maskiner år 1890 uppgick till 7,5 millioner kronor af de 14,5 millioner, hvartill värdet af samtliga maskiner, redskap och verktyg, som det året importerats, uppgår. Jag tror dock, att till den andra gruppen, eller maskiner, andra slag, förts många, som afse industrien, så att man kan med trygghet säga, att största delen af importen utaf maskiner afsett hufvudsakligast industriens behof. Det är alltså att försvaga industrien sjelf, om man lägger tull på dessa artiklar.

Nu säger herr statsrådet och chefen för finansdepartementet, att det är af vikt för oss, att vi få någonting att betala vår import från utlandet med. Ja, och naturligtvis är det i första rummet hvad vi exportera, som bör uppväga importen. Den industri, som arbetar för den exporten, har den viktiga uppgiften att lemna oss ett medel, hvarmed vi kunna betala en del af denna skuld; vår sjöfart likaså. Huru skulle väl detta hafva tillgodosetts, om man genom påläggande af tullar på dessa viktiga faktorer försvårar för dem att fylla nämnda viktiga uppgift. Det förslag, som ursprungligen framkom, att belägga fartyg med tull, att fördyra alla artiklar för sjöfarten, var liktydigt med att hämma och således icke att befordra denna viktiga sak, att täcka betalningen för importen med hvad exporten inbringar. Och på samma sätt skulle exportindustrien hämmas genom för dem tyn-gande tullar. Vi ha en mycket stor industri, pappersmasseindustrien, som icke kan grunda sin tillvaro på den inhemska konsumtionen, hvilken nödgas importera de mycket dyrbara maskinerier, som denna industri behöfver för sin drift. Det är tydligt, att, i och med åsät-tande af tullar å maskiner, en broms skulle läggas på utvecklingen af denna industri.

Om man nu vill se efter, huru ett tullskydd verkar på indu-striens utveckling, kan man lämpligen uppdraga en liten parallel mellan de mekaniska verkstäderna, som ej varit tullskyddade, och textilindustrien, som länge varit tullskyddad. Det har af den siste talaren blifvit, rörande mekaniska verkstäderna, anfördt en del siffror i det afseendet; och äfven i utskottets betänkande finnes omnämndt, att ifrån en tillverkning till värde af några få millioner kronor på några tiotal af år uppvuxit en industri med mycket stor tillverkning. Den siste talaren nämnde också, att det är ett stort antal arbetare, som nu sysselsättas i de mekaniska verkstäderna. Denna industris till-verkningsvärde har vuxit, som sagdt, från cirka 4 till 27 millioner, enligt den statistik, som är bifogad tullkomiténs betänkande. Efter denna statistiks uppgörande har detsamma ytterligare uppgått. Och arbetarnes antal har vuxit från 2—3 tusen upp till 15 tusen. Jemför man härmed af textilindustrien, t. ex. klädesfabrikerna, som alltid varit skyddade, så visar sig, att år 1864 uppgick tullen på dessa slag af väfnader till 3 kronor 53 öre per kilogram. Denna tull ned-sattes sedan till 1 krona 75 öre, hvarmed den nu äfven utgår. 1864 sysselsatte denna gren af textilindustrien mellan 3 och 4 tusen per-

Ang. tull å
maskiner m. m.
(Forts.)

Ang. tull å
maskiner m. m
(Forts.)

soner, och tillverkningsvärdet för ifrågakvarande slag af väfnader varierade den tiden mellan 9, 10 å 11 millioner. Ja, den industrien står och stampar på alldeles samma ståndpunkt ännu den dag, som i dag är. Den sysselsätter mellan 3 och 4 tusen personer, och tillverkningsvärdet uppgår till omkring 10 millioner kronor. Den har således icke visat sig ega samma lifskraft som den mekaniska industrien, oaktadt den alltid varit skyddad.

Beträffande tullen å maskiner och redskap så är det gifvet, att de större länderna kunna med mindre olägenhet för industrien i allmänhet hafva en sådan tull, därför att inom sådana länder erbjudes så stor afsättning för maskinindustri. Det kan uppstå så mångfaldiga slag af tillverkningar af maskiner och redskap, därför att landet är tillräckligt stort, men ju mindre ett land är, desto svårare har det att annat än för ett fåtal maskiner skaffa en tillräckligt stor afsättning, därför drabbar en tull industriens viktiga hjälpmedel: maskiner, här så hårdt och svårt. Nu är det gifvet, att det är af stor vigt, för att en industri skall kunna uppblomstra, att det finnes en tillräcklig afsättning. Vi hafva ock sett att, sedan maskiner och redskap för jordbruket börjat att införskrifvas från utlandet och spridt sig öfver hela landet, i det man fann sig hafva nytta af dem, det bildat sig ett underlag eller tillräckligt stor konsumtion för de mekaniska verkstäderna att spekulera på, och detta har gjort, att det oupphörligt uppvuxit nya verkstäder, som begynt egna sig åt tillverkning af dylika maskiner. Importen af jordbruksmaskiner och redskap har oupphörligen sjunkit och är nu jemförelsevis obetydlig, och detta fastän denna industri icke haft något skydd. Och såsom det förhåller sig med denna gren af de mekaniska verkstäderna, så är äfven förhållandet med många andra.

Herr finansministern nämnde, att man genom detta skydd äfven kan åstadkomma en export. Ja, det är öfverproduktionen i flera länder, som framkallat en sådan. Man har redan i Tyskland klagat öfver verkningarna deraf och senast i Nord-Amerika. Det är därför att man skyddar en näring så mycket, att det framkallar en stor öfverproduktion. Då det nu icke är tillräcklig afsättning inom landet, så måste man skicka produkterna af denna öfverproduktion till utlandet och sälja dem för billigare pris, än hvad de kosta i eget land. Men hvem är det, som får betala dessa billigare pris? Jo, det är det exporterande landets egna invånare, som, genom att betala ett högre pris å sina varubehof till fabrikanterna, egentligen betala en skatt till utlandet, som får köpa likadana varor af samma fabrikanter till billigare pris.

Jag skall icke längre uppehålla mig vid detta ämne. Jag tror, att det finnes tillräckliga skäl för att, då dessa maskiner och redskap äro ytterst viktiga för hela vår industris utveckling, vi icke böra lägga något band på desamma, och därför yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Herr Ola Bosson Olsson: Herr finansministern nämnde, då han hade ordet, att vår industri gått betydligt framåt, och derutinnan vill jag gifva honom fullt rätt och jag skall äfven be att få hänvisa

på, under hvilka förhållanden denna industri gått så väsentligen framåt. Det har icke varit under tullskyddets dagar, som den gått framåt, utan det har varit utan detta tullskydd, som den gått framåt i så förvånande grad, att hvar och en, till och med protektionister, kunna glädja sig deröfver.

Nu fordrar man. att denna industri skall hafva skydd. Jag, jemte mina kamrater i utskottet, har hört uttalas, att den allra största delen af dessa industriidkare fordra icke något skydd för denna sin näring, utan att de tvärt om äro väl belättna att få sköta sig under de förhållanden, som nu äro gällande. Då tyckes det mig åtminstone icke vara behöfligt, att man under sådana förhållanden bestämmer ett skydd på denna industri, ty skall denna industri hafva ett skydd, kommer det naturligen att drabba personer och särskildt oskyldiga personer, som icke hafva råd att betala detta tullskydd. Samme ärade talare ordade om den stora skuld, som vi hafva, dels i form af statsskuld, dels i form af hypoteksbankens skulder på utlandet. Det är fullkomligt riktigt, att så är förhållandet, och det hade utan tvifvel varit bättre, om vi stode på samma kommersiella ståndpunkt utan skuld, men jag vill för min del endast tillägga, att, oakadt denna skuld, hafva vi, åtminstone mig veterligen, icke varit i något det minsta trångmål att betala våra räntor och annuiteter på denna vår skuld. Om man tager i betraktande statsskulden, så är den ingen annan, än att vi hafva jernvägar såsom valuta, och hvad beträffar de skulder, som hypoteksbanken har och svenska jorden häftar för till utlandet, så måste vi erkänna, att vårt jordbruk har, sedan dessa hypotekslån kunnat erhållas, gått framåt i en väsentligt stor skala, och att det nu är lättare för jordbrukaren att betala sina räntor, oakadt dessa hypotekslån, än det var innan de kunde erhålla sådana lån, nemligen i allmänhet taget och beträffande sådana jordbrukare, som använt lånen på rätt sätt, ty för dem, som lånat kapital och icke förbättrat sin jord, för dem hafva dessa lån icke varit till någon fördel.

Samme högt ärade talare nämnde äfven om vår handelsbalans och talade om huru stor den var, ehuru han icke nämnde summan. Men jag vill endast erinra den ärade talaren derom att, mig veterligen, finnes icke något land i hela världen, som drifver någon kommers i större eller mindre skala, som icke måste få någon handelsbalans, och till och med det land, som är känt såsom ett bland de rikaste, nemligen England, har en förvånande handelsbalans, som går upp till flera hundra millioner kronor årligen. Jag kan försäkra att, om detta vore en riktig norm för att bedöma ett lands ekonomiska ställning, skulle England och alla andra länder, som drifva någon större utrikeshandel, för länge sedan varit alldeles utfattiga. Jag endast ber att få nämna ett exempel bland många.

Ett fartyg går ut med en träläst från Sverige, värd 100,000 kronor, går till Frankrike och afsätter denna last. Der köper det en ny last och går till Sydamerika, afsätter samma last der, hvarest den får ett värde af 200,000 kronor, går sedan till Ostindien eller någon annan plats, afsätter der lasten och köper kolonialvaror samt kommer åter till Sverige utan att hafva gjort några uppoffringar, men lasten

Ang. tull å
maskiner m. m.
(Forts.)

Ang. tull å maskiner m. m. har nått ett värde af 300,000 kronor. På det sättet hafva vi exporterat för 100,000 kronor men importerat för 300,000 kronor. Deraf förklarar, huru lätt denna handelsbalans har uppstått och alltid kan uppstå.

(Forts)

Jag skall nu nämna något om den fråga, som nu är före, nemligen tull å maskiner och redskap.

Jag vill då endast erinra derom, att i fall denna tull i enlighet med regeringens förslag blifver åsatt, kommer densamma att i väsentlig mån drabba jordbruket, ty alla de redskap, som jordbrukarne behöfva köpa, ända ned från spaden och skofveln till plogar, hästräfsor, såningsmaskiner, hackelsemaskiner, harpor, tröskverk och lokombiler och dylikt, skulle genom en sådan tullsats i väsentlig mån komma att fördyras. Skall nu jordbrukaren nödgas betala 10 procent mer för dessa redskap än förut, kommer det att kännas ganska hårdt för honom, och då nu de större jordbrukarne, som kunna sälja säd, fåt en nedsättning i spanmålstullen till hälften mot hvad den förut var, skulle det förvåna mig storligen, om någon jordbrukare skulle vara villig att underkasta sig något, som i så väsentlig mån drabbar honom.

Det är därför som jag icke kan föreställa mig, att Kongl. Maj:ts förslag i den nu föredragna punkten kan komma att vinna denna kammares bifall. Jag skall således, herr talman, be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Nylander: Herr talman, mine herrar! Det synes mig vara både med rättvisa och billighet öfverensstämmande, att vår maskinindustri, i likhet med annan svensk industri, erhåller åtminstone något skydd mot den utländska konkurrensen. Att detta skydd också är af behovet påkalladt, torde framgå deraf, att våra verkstäder för närvarande arbeta under mycket ogynnsamma konjunkture. År 1890 infördes i vårt land maskiner och redskap för ett värde af 15,558,000 kronor; och det är ju naturligt, att en minskning i denna införsel skulle tillskynda våra mekaniska verkstäder ökad arbete och sysselsättning för ökad antal arbetare. Hvad dessa specialmaskiner beträffar, hvarom man påstått, att de icke hafva tillverkats och icke heller kunna tillverkas inom Sverige, så hyser jag i detta afseende bättre tankar om våra mekaniska verkstäder än den ärade representanten för Jönköping, som nyss hade ordet. Förhållandet är nemligen, att dessa maskiner nog torde kunna tillverkas inom vårt land; och jag vill särskildt upplysa om, att speciellt textil- och pappersmaskiner hafva under de senare åren tillverkats vid några af våra mekaniska verkstäder. Men det är ju gifvet att härför fordras rätt dyrbara anordningar, hvilka göra, att vi hafva svårt att konkurrera med utlandets stora specialverkstäder.

Öfvertygad som jag är derom, att den föreslagna tullsatsen skall komma att uppmuntra våra verkstäder att ytterligare arbeta på dessa specialmaskiner och att derigenom vår maskinindustri skall komma att ännu mera utvecklas och arbetsförtjenst beredas åt många arbetare, tillåter jag mig, herr talman, att yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till den vid punkten afgifna reservationen.

Herr Jonsson i Hof: Det kan på visst sätt möjligen förefalla egendomligt, att jag uppträder i denna fråga, då ju mina åsigtter af gammalt så väl äro kända. Men hvarför jag gjort det, beror derpå, att jag aldrig här intagit någon ensidig ståndpunkt i fråga om hvilken nytta ett så kalladt frihandels- eller tullskyddssystem kan medföra i vårt land, utan jag har sökt med mycken uppmärksamhet utröna och följa verkningarna af det ena eller andra systemet. Det behöfves icke att orda alls om det resultat, som framgått ifrån föregående perioder, när det så kallade frihandelssystemet rådde; ty verkningarna deraf hafva ofta framhållits och framlagts inom Riksdagen. Men deremot hafva hittills, så vidt jag vet, icke verkningarna af det nya system, som sedan 1888 blef rådande i vårt land, analyserats eller något försök dertill gjorts. Derför är det egentligen, som jag nu begärt ordet.

Ang. tull å maskiner m. m.
(Forts.)

Om icke de undersökningar, jag i detta afseende verkställt, blifva tillräckligt uttömmande och belysande, så beror det derpå, att jag just nyss, när denna fråga kom på tal, först gick ner i Riksdagens bibliotek och ur åtskilliga der tillgängliga uppgifter sökte skaffa mig litet material för frågans belysande; och det kan ju icke lyckas att på fem å sex minuter få ett tillräckligt material för att uttömmande besvara frågan. Jag tror i alla fall att de faktiska uppgifter jag erhållit kanske kunna i någon mån bringa reda och klarhet om, huru vida detta så kallade skyddssystem, som vi lefvat under sedan 1888, i sjelfva verket »förbättrat» vårt lands ställning gent emot utlandet, något som här måste vara hufvudsaken. Jag skall därför genast anmärka att det material, jag sökt skaffa mig, är just afsedt att belysa landets förmåga att fullgöra sina förbindelser gent emot utlandet. Och jernförelsen afser tiden kort innan detta nya system trädde i verket samt den dag, från hvilken de sista uppgifterna föreligga, nämligen den 31 mars i år.

Af denna jernförelse framgår, att vår guld-kassa den 31 mars 1887, bestående af i riket lagligen gällande guldmynt jemte guld i andra former, bestod af i rundt tal 20,250,000 kronor, och våra fordringar på räkning med utländska bankirer och bankinrättningar utgjorde samtidigt 24,850,000 kronor, eller sammanlagdt en tillgång i dugliga valutor för detta ändamål af 45,100,000 kronor; under det vid samma tid våra skulder på räkning till utländska bankinrättningar utgjorde i rundt tal 11,000,000 kronor. Således fans ett öfverskott den 31 mars 1887 af 34,000,000 kronor. I år deremot samma dato bestod vår guld-kassa, i precis enahanda former som år 1887, af i rundt tal 24,600,000 kronor, och våra fordringar hos utländska bankirer och bankinrättningar af 15,700,000 kronor, eller en sammanlagdt tillgång af 40,300,000 kronor. Men våra skulder voro deremot samtidigt i rundt tal 20,000,000 kronor. Således fans ett öfverskott för användning i betalningsväg för utländska skulder på 20,300,000 kronor, under det samma öfverskott år 1887 utgjorde 34,000,000 kronor; således i det närmaste en försämring under denna tid af 14 millioner kronor. Detta resultat visar således, att verkningarna af det nya system vi slagit in på hafva utfallit särdeles otillfredsstillande.

Ang. tull å
maskiner m. m.
(Forts)

Man kan invända att det är flere faktorer, man här vid lag måste taga med i beräkning, beroende derpå huru vida vi fortsatt att låna upp pengar i samma skala efter 1887 som dessförinnan. I det fallet har jag icke kunnat förskaffa mig tillräckliga siffror för att belysa, huru vida upplåningen nu är mindre än förut. Men äfven om så vore fallet, så neutraliseras detta af andra transaktioner med obligationer från och till utlandet, hvadan det i hvarje fall synes mig framgå, att de förhoppningar och förespeglingar, man gjorde sig om verkningarna af införandet af detta tullsystem, hos oss icke slagit väl ut; jag skulle snarare vilja säga, att det slagit särdeles illa ut. Om man således på grund af dessa fakta försöker att komma under fund med, huru vida det nya systemet varit gagnande för vårt land eller icke, hvilket här måste vara hufvudsak, så tror jag att man måste erkänna, att det snarare utfallit olyckligt än gynnsamt. Detta är en omständighet, som synes mig böra i ganska hög grad inverka på, hvilken position kammaren bör intaga till nu ifrågavarande tull på maskiner, redskap och verktyg. Ty har det icke lyckats bättre med den andra stora grupp af alster, hvarpå tull infördes 1888, nemligen på jordbruksprodukter i alla dess mångahanda former, så kunna vi näppeligen ha någon förhoppning om, att just nu ifrågavarande speciella gren af näringslivet i vårt land, som särskildt bör vara naturlig för oss — hvilket bevisas just deraf att de mekaniska verkstädernas produktion under en följd af år gått så ofantligt framåt, trots det att de icke haft något skydd alls — vi kunna, säger jag, då knappast hoppas, att denna näringsgren skall hafva någon nytta af det tillämnade skyddet; tvärt om synes det mig mer än vanskligt att fortsätta på den bana, som man beträdde år 1888. Och man måste i alla händelser ha bättre utsigter, än man har, för att detta nya system skall vara gagnande för landet, innan man går vidare på denna väg.

Jag yrkar derfor bifall till utskottets förslag.

Herr *Anderson* i Hasselbol instämde häruti.

Herr *Erikson* i Rydboholm: Jag skall endast be att få fästa mig något vid hvad herr *Collander* yttrade och dervid anföra några siffror. År 1861 importerades af ylle från utlandet 1,350,000 kilogram samt år 1888 2,100,000 kilogram, under det att under samma år bomullsimporten utgjorde: år 1861 7,700,000 kilogram samt år 1888 12,300,000 kilogram. Herr *Collander* yttrade, att inom maskinindustrien patent skulle inverka menligt, men detta är ingalunda händelsen, ty det förhåller sig så, att, om en utländsk firma erhåller patent på en fabrikation, denna firma icke eger rätt att behålla detta patent längre än sex månader, till följd hvaraf detta utländska maskinfabrikat sedermera kan tillverkas inom svenska riket.

Jag vill icke inlåta mig på frågan om maskinindustrien, emedan den icke ligger för mig; jag har endast velat meddela dessa upplysningar.

Herr *Beckman*: Det är verkligen, herr talman, en ganska

egendomlig känsla man erfar, när det nu kommit så långt, att man från regeringsbanken får höra på fullaste allvar förordas omkullstörtandet af den andra af de begge pelare, hvarpå det ekonomiska system hvilat, under hvilket vårt land så lång tid haft en kraftig och i allt väsentligt lyckosam utveckling. För fyra år sedan lyckades det tullvänliga partiet att spränga bort den ena af dessa hörnstenar: lifsmedlens tullfrihet. Nu gäller det den andra friheten: friheten från beskattning på maskiner, på redskap, verktyg och i viss mån råmaterialier.

Ang. tull d
maskiner m. m.
(Forts.)

Det är emellertid förhoppningsfullt för motståndarne till denna beskattning, att det icke äfven i bevillningsutskottet förefunnits samma ömma endragt, som rådt inom tullkomitén. Det fins åtminstone en sak i detta tullbetänkande, som är till en viss grad hoppfullt, nemligen att man inom utskottet funnit det alldeles hopplöst att söka åvägabringa något principbetänkande. Det råder lyckligtvis der olika åsichter hos de båda kamrarnes ledamöter.

Det är emellertid egentligen den omständigheten, att jag är lifligt öfvertygad om att man å ömse sidor lägger fram sina förslag, ledd af oskrymd omtanke för dem det närmast gäller, som gjort, att jag begärt ordet just för att yttra mig rörande en princip för tullbeskattningen.

Jag underkänner visst icke vigten af att icke intaga någon ensidig ståndpunkt, utan veta att rätta mig efter »opportuniteten». Jag erkänner att detta är viktigt; men, om man verkligen har omtanke för alla klasser af medborgare — och här har ju redan talats mycket om landets gemensamma intresse — så framstår en annan sida af denna lagstiftning med kraf, som icke heller få tillbakavisas, nemligen den princip, som har sin grund icke endast i opportuniteten, utan i nationens medvetande. Det fins verkligen, herr talman, något, som jag skulle vilja kalla *tulltaxemoral*.

Jag syftar med det ordet icke på det demoraliserande inflytande, som öfvas genom allt för höga tullar på hvarjehanda artiklar, i det de fresta till smuggling. Det yttras visserligen i statsrådsprotokollet, att man numera, med den ståndpunkt folkupplysningen intager, skulle kunna vara temligen trygg för att icke dylika lagbrott behöfva befaras. Det heter der: »Många omständigheter torde ock lyckligtvis numera göra en smugglingsindustri, sådan den i forna tider förekom, till en omöjlighet. Särskildt har den stigande folkupplysningen äfven å detta område medfört en riktigare uppfattning af skillnaden mellan rätt och orätt». Jag skulle önska, att herr statsrådet och chefen för finansdepartementet har rätt i denna sin uppfattning, men jag är långt ifrån viss derpå. Om man på ett oförnuftigt sätt lägger höga tullar på varor, som kunna smugglas, så blir säkerligen följden, att man förleder folk till lagbrott; man skapar smugglare.

Annu mindre syftar jag med namnet »tulltaxemoral» på afsigten hos somliga att genom tullar på lyxartiklar uppfostra till sparsamhet. Jag tror icke det lyckas. Det är sorgligt nog icke så staldt med vår nation. Snarare kanske, som en f. d. ledamot af Konungens råd en gång yttrade, så, att om män lägger på höga tullar på lyxartiklar, som svensken vant sig vid, så ruinerar han sig desto snarare.

Ang. tull å
maskiner m. m.
(Forts)

Vid samma tillfälle yttrades af samme man i fråga om tull på viner, att om man lade aldrig så hög tull på champagne, så skulle en svensk, om han vore en riktig svensk, i alla fall dricka sin champagne. Sådana yttranden innebära öfverdrift, men äfven någon sanning.

Det är emellertid icke dessa sidor af tulltaxemoralen jag vill vidröra, utan en helt annan. Jag kan icke underlåta att för mig uppställa den frågan: är det verkligen rätt att under alla omständigheter gynna producenten på konsumentens bekostnad? Skall icke konsumenten äfven få göra sin röst hörd, framför allt i fråga om nödvändighetsartiklar, såsom lifsmedel, kläder och skodon o. s. v.? Jag är för min del öfvertygad derom, att i fall man icke genom att uttaga skatten på sådana artiklar i form af tull, dolde hvad man i sjelfva verket gör, så skulle det resa sig ett sådant anskri emot åtskilliga af de tullar, som här äro föreslagna, att de en gång pålagda ovilkorligen åter måste borttagas. Nu märker man icke, huru skatten så småningom oförmärkt plockas ur fickan. Men om man öppet i stället gäfvé *premier* åt producenten, så att konsumenterna verkligen såge att de *premier*, som nu i form af tullar gå till producenten, komma direkt som en present i hans hand, skulle det icke tålas. Då tror jag ock, att lagstiftaren skulle betänka sig två gånger, helst när det gäller skatt på nödvändighetsartiklar, särskildt för den stora massan af befolkningen och allra mest för den fattiga befolkningen.

I England fans det för länge sedan en lag — jag är öfvertygad om att många af herrarne känna till den — som bjöd, att man skulle beklåda alla lik med ylle för att derigenom uppmuntra ylleproduktionen. Detta var att i sin fulla brutalitet utsäga: jag, staten, tager af eder alla, äfven den allra fattigaste, för att upphjälpa och understödja vissa fabrikanter.

Nu omskrifver man detta på ett annat sätt och säger, att på grund af den solidaritet, som bör råda mellan samhällets olika klasser, pålägger man tullsats. Då glömmes och gömmes det, att man icke blott får skatta till staten vid införsel af varorna, utan äfven att varorna hålla sig i högre pris, att man får skatta kanske lika högt till producenterna. Vål förespeglar man ofta, att, äfven om tullar påläggas, konkurrensen inom landet snart nog skall blifva så stor, att prisen derigenom sjunka och utjemnas. Men just i ett af de land, som man vanligen plägar framhålla såsom föredöme i fråga om stark protektionistisk lagstiftning, nemligen Förenta staterna, der har man lärt och utlärt konsten att förekomma varuprisens sjunkande genom konkurrensen: man bildar »ringar». De mäktigare producenterna uppköpa de mindres etablissement, och låta visserligen dem, som förut varit chefer der, stanna kvar, men blott under öfvervakande af en komité och med skyldighet att upphöra med produktionen, så snart man vill förekomma ett prisfall.

Om det emellertid så lyckligt vore, att man åtminstone kunde tänka sig, att denna ömsesidiga beskattning verkligen träffade rättvist, då vore ju kanske tullbeskattningen en temligen oskyldig sak. Om exempelvis jordbrukaren, som måste betala 100 kronor mera till industriidkaren för hans varor, af denne i sin ordning fick betaldt

100 kronor mera för jordbrukets alster, så kunde de ju vara så att säga qvitt. Men att sådan ömsesidig beskattning skulle vara något universalmedel för att höja den allmänna välmågan i landet, det, mine herrar, dristar jag betvifla. Skulle åter den ena eller andra parten icke få full valuta för den tullskatt han måste betala ut, så är en orättvisa begången på ena eller andra hållet. Då åter uppstå rop på nya privilegier, på nya eller höjda tullar. Man säger, att man icke enligt löfte fått ett väl afvägdt skydd — och så kastas bollen fram och åter. Men de, som ingenting tullskyddbart hafva att producera, de blifva lidande härpå, de få betala fiolerna.

Det är denna erinran jag redan nu velat göra under förhoppning att, när man kommer längre fram i tulltaxan, särskildt till artiklarne kläder och skodon, man måtte från de olika lägren visa samma ömhet mot de ringa i samhället, mot dem som äro blott obetydligt producenter eller kanske endast konsumenter, som man här ju på alla håll hyser för de stora industriidkarne.

Som jag är öfvertygad, att den i denna punkt föreslagna tullen skall blifva till skada för ett af våra största fosterländska intressen, skall jag be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Thermænius: Herr talman! Det är icke min mening att nu inlåta mig på hvad statistiken har att säga om obehöfligheten af denna tullsats, men jag vill såsom, industriidkare och fabrikant af redskap och maskiner för jordbruket, i korthet afägga ett vittnesbörd, hemtadt från min egen erfarenhet.

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet yttrade här för en stund sedan, att ändamålet med tillsättandet af den komité, som beslöts vid 1888 års riksdag, bland annat var att åstadkomma »ett väl afvägdt tullskydd». När man ser på statistikens siffror och när man hela sitt lif arbetat i denna industri, som oupphörligt gått framåt utan tullskydd, då kan man icke stanna för annat resultat än det, att om tullsatsen skall afvägas så att den blir lämplig för industrien in fråga, så bör den vikt, som lägges på tullskyddets vågskål, vara lika med noll.

Jag ser i reservationen, att detta tullskydd blott skulle vara »en skyldig gärd af rättvisa» åt dessa industriidkare. Jag får då säga, att jag icke alls skulle känna det såsom en rättvisa, om jag skulle blifva tilldömd ett skydd, som jag funnit mig icke behöfva.

Då det här talas om verkstäder, som icke burit sig, så har jag tänkt, att om dessa verkstäder icke kunnat reda sig förut, så kunna de icke heller reda sig om de få tullskydd. Att de icke gått bra, det har berott på helt andra omständigheter än saknaden af industritullar; men derom är icke platsen att vid detta tillfälle tala. Jag är för min del öfvertygad om att, derest vi nu skulle få tullskydd, detta kommer att med en viss naturnödvändighet göra oss mera tröga i afseende å arbetsutvecklingen, än om vi fortfarande få behålla den fria konkurrensen. Har man nemligen icke den sporre, som den fria täflan medför, så arbetar man icke så bra, som då man af densamma tvingas till ansträngning. Det säges i reservationen, att vår maskin- och redskapstillverkning hittills icke nått den utveckling, man i betraktande

Ang. tull å
maskiner m. m.
(Forts.)

Ang. tull å
maskiner m. m.
(Forts.)

af våra utmärkta råmaterialier och våra verkstådernas med rätta berömda arbetsskicklighet haft skäl att vänta. Jag vill med anledning deraf blott hemställa till dem af herrarne, som besökt våra senare landbruksutställningar, särskildt de i Norrköping 1876 och i Göteborg 1891, om icke herrarne gjort den iakttagelsen, att vår reskapstillverkning utvecklat sig högst betydligt? Medan på utställningen i Norrköping antalet utländska maskiner var öfvervägande, så fans det i Göteborg blott ett litet fåtal sådana. Detta må väl visa, att den svenska redskapstillverkningen gått framåt på ett glädjande sätt.

Men om nu denna tullsats icke skulle vara till något gagn för tillverkarne, så blefve den i alla händelser en skatt, som skulle upptagas af hela den konsumerande allmänheten, en skatt, som skulle låda vid hvarenda redskap, från och med grepen och högaffeln till och med lokomobilen och andra större maskiner; och hvad skulle denna beskattning tjena till, då jag i eget och andra fabrikanters namn vågar påstå, att vi icke alls behöfva detta skydd för att kunna reda oss.

Jag vill icke säga mera i denna sak, men min bestämda mening är, att denna tull skulle blifva till skada såväl för vår industri som för vårt jordbruk, och därför vill jag af fullaste öfvertygelse yrka bifall till utskottets betänkande i den förevarande punkten.

Häruti instämde herr *Hammarström*.

Herr vice talmannen Danielson: Herr talman, mine herrar! Det kan kanske synas underligt, att jag, som endast är jordbrukare, begär ordet i denna fråga för att yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till den af Första Kammarens ledamöter afgifna reservationen, men jag anser den vara af en mycket större omfattning än att röra blott en eller annan industri. Jag ser frågan från den synpunkten, att vi nu, då vi för första gången på 26 år råda öfver vår egen tulltaxa, böra, såsom medlemmar i ett stort samhälle, söka vårda oss om detta samhälle och drifva det fram på industriens och näringarnas område, och detta tror jag icke att vi kunna göra, om vi icke enigt söka hjälpa hvarandra.

Herrarne veta, att 1888 uttalades i Riksdagen, att man borde genom tullar hjälpa jordbruket, men på samma gång anfördes många viktiga skäl för att äfven industrien behöfde en dylik hjälp. Denna uppfattning har icke blifvit vederlagd och kan icke heller, som jag tror, vederläggas, ty herrarne må tala huru mycket som helst om den ena eller den andra särskilda industrien, så står dock det faktum kvar, att många och icke obetydliga industrier kämpa med stora svårigheter. Jag behöfver i detta hänseende blott erinra om den stora och välkända Motala verkstad, och jag har äfven i tidningarna sett, att en annan stor verkstad i Göteborg nu kämpar med stora svårigheter. Kan man då säga, att industrien icke behöfver detta skydd.

Nu säger man, att vi ändock gått framåt. Ja, det är sant, men då är att märka, att icke blott våra grannland, utan äfven de stora kulturländerna hafva jemt och ständigt gått framåt, och detta just under tullskydd. Norra Amerika, som herrarne så ofta åberopa och som gifver bröd åt så många af våra söner, gör detta just under tullskyddets hägn, och detta må vi icke glömma. Herrarne veta,

huru som våra egna söner, hvilka resa till Amerika, der tjena sitt uppehälle, och det så rikligt, att de stundom kunna sända hem medel till sina anhöriga här, och dessa få ofta för dessa medel köpa de produkter, som deras egna barn frambragt i Amerika. På samma sätt går det till i andra länder, och af det öfverflöd, som deras arbete framalstrar, sälja de sedan till oss.

Ang. tull å maskiner m. m.
(Forts.)

Men om också detta skydd icke skulle behövas, så kan det väl icke skada, ty om, såsom herr Thermanius sade, fabrikanterna icke behöfva det, så blifva ju varorna lika billiga ändå, men det kan icke annat än skada fabrikanten, att sådana varor införas, som täfla med hans.

En talare på jönköpingsbanken talade om maskiner, som icke kunde göras här i landet, t. ex. tryckpressar, af hvilka en enda enligt det föreliggande förslaget skulle kunna kosta ända till 600 kronor i tull. Ja, det är sant, men dessa 600 kronor måtte väl icke betyda så mycket, att man därför behöfver rygga tillbaka för att skydda de öfriga näringar i landet, som behöfva skydd. Det förefaller mig verkligen, som om de 15,000 personer, hvilka enligt hans uppgift numera skulle vara sysselsatta i de mekaniska industrierna, endast vore ett försvinnande fåtal, då man vet, att folkmängden ökas så betydligt. Då vi nu se, huru arbetarne sträfva efter arbete och bättre förtjenster, skola vi då ej hjälpa dem på detta sätt. Det förundrar mig, att städernas ombud, som ju skola representera industrien och dess arbetare, icke vilja vara med, då det gäller att söka undanröjja den arbetsbrist, som nu råder, och jag är öfvertygad om att dessa arbetare, i fall de finge veta, huru det egentligen hänger i lop, skulle ogilla hvad som här yttrats och i synnerhet det uttrycket, att man med anskri skulle gå emot tullarne. Huru kan en arbetare vilja med anskri gå emot sin egen hufvudnäring; ty likasom vi jordbrukare behöfva skydd för vårt arbete, så är sådant ock nödvändigt för arbetarne på deras verksamhetsområde. Detta är ett så besynnerligt tal, att jag icke kan förstå det.

En annan talare yttrade, att han på 5 å 6 minuter tagit reda på det nya systemet och dess verkningar sedan 1888. Kunde man reda ut det på 5 å 6 minuter, vore det icke konstigt att hastigt ändra system, men så hastigt låter det sig nog icke göra.

Att här framtaga bankräkningar och visa, att vår guldkassa och våra utländska fordringar en viss månad äro så och så beskaffade, hvar-till tjena det? Det inverkar ju icke, ty det är förhållanden, som fluktuerar hvarje månad och bero icke på sådana omständigheter, som antyddes.

Vi hafva, såsom en föregående talare sade, lånat mindre. Vi hafva på de 3 å 4 sista åren använt omkring 16 millioner till byggande af jernvägar, och medlen dertill hafva icke lånats, hvilket är en fördel, som icke kan bestridas. Jernvägarne i Norrland, som nu äro byggda, gifva väl obetydliga inkomster, knappast så stora, att de räcka till betäckande af driftkostnaden. Men det är dock glädjande att hafva dem betalda, att icke hafva byggt dem med lånta medel; det må väl vara en obestridlig vinst det. Man skall således icke skylla allt på det nya systemet.

*Ang. tull å
maskiner m. m.
(Forts.)*

En annan talare nämnde England. Ja, England, det är ju ett kapitalstarkt land, och vi hafva icke såsom det kolonier att taga ifrån hvad som kan fattas oss. Så den jemförelsen håller icke streck. Den duger icke för oss, utan vi böra se saken från vår egen fosterländska synpunkt, från våra svenska näringars synpunkt. För öfrigt, när de stora kulturländerna i allmänhet skydda sina arbetare, och detta skydd utvecklats till allmän belåtenhet, hvarför skall utvecklingen hos oss icke gå åt samma håll?

Hvad jag nu sagt, gäller skyddstullar i allmänhet. Beträffande den nu föreliggande punkten, synes den mig af så betydande vikt, att den väl må sägas vara hufvudpunkten i utskottets betänkande och Kongl. Maj:ts förslag. Ogilla vi den, tror jag att vi göra en oklok gerning, som vi komma att ångra och många tusen i vårt land bittert beklaga.

Man bör icke se saken blott från en enda eller ett par industriars synpunkt, utan, som jag nämnt, från hela landets. Och kan då något vara onaturligare än att besluta att icke gifva åt våra egna barn arbete och skydda detta arbete, så att de kunna uthärda i täflan med andra länders arbetare.

Här är icke fråga om att utestänga nya ideer och arbetsätt. De vinna nog lika lätt insteg som förut, ty våra kommunikationer och samfärdsmedel hafva ju nått en så ofantlig utveckling i snabbhet och hastighet. Men om vi fortfarande skola öppna portarne för utländingen och på samma sätt skola blifva beroende af utländska öfverflödsvarors införsel hit, så få vi det, mine herrar, mycket sämre än vi nu hafva det. Vi hafva många saker, som uppehålla och befordra den stora importen, men jag är säker på, att betalningsförmågan minskats och kommer att minska i betydlig grad.

Oaktadt således den tull, som gifvits till skydd för den näring jag idkar, genom särskilda förhållanden befunnits böra sänkas, fasthåller jag likväl den åsigt jag vid nämnda tulls åsättande uttalat, att jag vill vara med om att lemna skydd åt arbetarne i de industrier och yrken, som lika väl som vi äro i behof af sådan hjälp och därför äfven dertill berättigade. Af denna anledning tror jag, att en hvar bör med sin röst bidraga dertill, att frågan löses på sådant sätt att äfven dessa erhålla skydd. Det kommer att gagna litet hvar, och billigheten är på den sidan, som vill hafva skydd åt svenskt arbete.

Jag vet att, då kammarens majoritet insatt i utskottet sina förtroendemän, och dessa uttalat sig så som de gjort i utskottsbetänkandet, det icke tjenar mycket till att tala deremot, och jag lofvar att framdeles icke utan i trängande fall begära ordet, men jag har velat uttala den uppfattningen, att jag anser industriidkare lika berättigade till hjälp som jordbrukarne. Under uttalandet af denna min åsigt yrkar jag afslag å utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts samt reservanternas förslag.

Med herr vice talmannen förenade sig Herrar *Kihlberg, Mallmin, Eliasson* i Skuttungeby, *Pehrsson* i Norrsund, *Nilsson* i Rinkaby, *Rydberg, Petersson* i Hamra, *Ericsson* i Norrby, *Larsson* i Mörtlösa,

Anderson i Tenhult, *Olsson* i Frösvi, *Svensson* i Brämhult, *Andersson* i Stigen och *Johansson* i Esset.

Ang. tull å maskiner m. m.
(Forts.)

Herr Brodin yttrade: Herr talman, mine herrar! Vice talmannen yttrade nyss, att han ansåg att lika väl som jordbrukarne borde skyddas, lika väl borde äfven industrierna erhålla skydd, ty de vore i behof deraf, och därför skulle man sätta tull på maskiner och redskap.

Vice talmannen sade äfven, att vi icke skulle jemföra vårt land med England, ty England vore ett kapitalstarkt land, och det vore icke vårt. Men strax förut talade han om Nordamerika, och hvilka lyckliga verkningar tullysystemet der åstadkommit. Men då Nordamerika är fullt lika stort land som England, så hemställer jag, om han i denna jemförelse varit konsekvent, ty enligt hans mening skulle vi väl ej heller kunna jemföra oss med Nordamerika, ett land, som inom sig sjelft eger icke blott erfoderligt material, utan äfven kapital och befolkning i tillräcklig grad för att möjliggöra storindustrien i olika brancher, och möjliggöra att dessa industrier drivas på fullt tidsenligt sätt. I vårt lilla land, med ett fåtal invånare och den ringa kapitaltillgång som här finnes, kan icke samma förhållande existera. Vi måste enligt min mening företrädesvis lägga an på vissa brancher inom industrien, sådana som äro för oss mer naturliga, och vidare söka låta dessa naturligare industrier utveckla sig på bästa sätt under de lämpligaste förhållanden. Skola våra industrier utveckla sig på lämpligaste sätt, är det nödvändigt, att de få inköpa sina arbetsmaskiner och sitt råmaterial, der de kunna erhålla dem till billigaste pris, så att de kunna få dem till samma pris som andra konkurrerande länder.

Här har talats om att vi skulle behöfva skydd, och såsom stöd härför har påvisats, att åtskilliga verkstäder arbeta under trångmål, och andra gått om kull. Om vi undersöka orsaken till dessa förhållanden, så se vi att felet icke ligger inom sjelfva industrierna, utan det är andra förhållanden, som inverkat.

Här har särskildt talats om Motala-bolaget. Det är ett gammalt bolag, som har ansetts och betraktats såsom ett nationalverk, om jag så får säga. Det har varit en uppfostringsanstalt för dugliga arbetare och ingenjörer, men det har också icke lemnat någon utdelning, utan endast förtärt de nya kapital, det erhållit.

Ett sådant verk måste förr eller senare gå öfver ända, och det är en lycklig sak för industrien i dess helhet. Det vore önskvärdt, om flera sådana der stora aktiebolag, som arbeta under samma förhållanden, ginge öfver ända, och om kapital icke tillfördes dem, ty sådana företag döda de andra industriella företag af samma slag, hvilka för sitt bestånd och sin utveckling äro hänvisade till sig sjelfva.

Huru skall en enskild industriidkare, som icke har några aktieegare bakom sig, som släppa till nya kapital och icke bry sig om ränta på sitt insatta kapital, kunna konkurrera med dessa stora bolag, som hafva kapital på millioner och som kanske, sedan de en gång gått öfver ända, ombildats och fått anläggningskostnaderna och kostnaderna för fullständiga maskiner för en bråkdel af den ursprungliga kostnaden. Ingenjörerna och direktörerna, som stå i spetsen för dessa

Ang. tull å
maskiner m. m.
(Forts.)

bolag, hafva sina löner. De hafva intet att förlora. De taga de arbeten de få och fråga icke efter om de förlora en tusen eller tio tusen kronor derpå, och säga öfvermodigt, att det gör oss ingenting. Huru kan den enskilde industriidkaren stå ut med en så onaturlig konkurrens.

Jag har velat påpeka detta förhållande, då vice talmannen påpekat, att våra stora bolag arbeta under svåra förhållanden och gå öfver ända. Jag kan icke finna annat, än att det är nyttigt och ödvändigt, att så osunda företag gå om kull, så att den enskilde industriidkaren skall kunna med framgång arbeta. Jag skulle kunna anföra flera fall till bevis för min åsigt, men för att icke upptaga tiden för länge, har jag endast velat påpeka detta i allmänhet, särskildt som jag tror att en hvar i sin stad af herrarne af erfarenhet vet, att jag haft rätt i hvad jag sagt.

Om vi nu gå till dessa verkstäder och se hvarför de arbetat under svåra förhållanden och gått öfver ända, finna vi att det berott dels derpå, att de illa sköts och ej haft lämpligt folk i spetsen, dels ock derpå, att de icke gifvit akt på tidens kraf, som är att specialisera tillverkningen samt fördela arbetet så, att arbetarne blifva kunnigare och skickligare och derigenom kunna uträtta dubbelt så mycket, som när de skola gå från det ena och till det andra. Vi hafva äfven, dess bättre, verkstäder i vårt land, som under den fria konkurrensen visat sig kunna bestå och utveckla sig samt till och med konkurrera med de största fabriker i England. Jag vill i detta sammanhang nämna att, såsom vi veta, det för 20 å 25 år sedan ansågs alldeles omöjligt att kunna fabricera lokomotiv i Sverige, ty det fans verkstäder i England, som gjorde ett par tre stycken i veckan, och tillverkningen var så uppdrifven der, att man ansåg det vara omöjligt att konkurrera. Vi veta, att snart sagdt intet lokomotiv nu importeras från England. Ett par svenskar, som arbetat i England, började egen verksamhet i Sverige. De hade att täfva med de mäktiga verkstäderna i England, men drefvo så upp sin tillverkning, att engelska lokomotiv icke vidare säljas till Sverige. De göra lokomotiven lika bra och nästan billigare. Det är med andra verkstäder på samma sätt, som utvecklat sig genom anställande af dugligt folk och genom att lägga an på specialtillverkning. Jag vill nämna Husqvarna, som har tillverkning af gevär och symaskiner och äfven exporterar deraf. Vi hafva äfven andra verkstäder, som gått framåt, så att de icke blott konkurrera inom landet med utländingar, utan äfven exportera af sin tillverkning.

Vi ha gjuterier här i Sverige, som icke endast sälja sin tillverkning här i landet och konkurrera med utländska verkstäder, utan äfven exportera till utlandet. Jag kan såsom ett exempel anföra, att svenska verkstäder ha exporterat gjutgoods till Belgien, der gjutjernsindustrien dock står i hög blomstring, och äfven till andra länder.

Jag tror, att det icke kan anföras något bevis på, att en industriell anläggning, som här har utvecklat sig under duglig ledning och lagt an på specialtillverkning, har gått öfver ända af det skäl, att denna industri icke varit skyddad, utan om en sådan an-

läggning har gått under, så har det varit därför, att bolaget icke varit nog solidt eller af andra inflytelser. Om herrarne erinra sig huru det var för 20 år tillbaka, så var det då händelsen, att man importerade åkerbruksmaskiner, lokomotiv, tröskverk, såningsmaskiner, skördemaskiner, grepar, skyfflar — allting importerades. Denna import är nu ett minimum, och det har gått så långt, att vi exportera icke obetydligt af dessa artiklar. Men hvilka är det då, som äro exportörer af detta? Jo, icke de svenska verkstäderna, utan det är vanligtvis utländske män, mest tyskar, som ha börjat t. ex. för 20 å 25 år sedan att resa här i Sverige och sälja engelska och amerikanska maskiner och redskap. När de då fingo se, att man här i Sverige kunde tillverka lika billiga, lika goda maskiner, och då de bosatt sig här, så började de sälja utaf dessa maskiner. De sålde till Finland och äfven till andra land. Här af synes emellertid, att det icke är något skydd för tillverkningen, som behöfs, utan hvad som behöfs, det är köpmän, som kunna sälja. Om Riksdagen ville i stället för att söka uppmuntra industrien genom skyddstullar, som den godt kan undvara, söka befordra uppfostran af köpmän, som kunna sälja vår industriella tillverkning, tror jag att detta vore att börja i rätta ändan. Det vet litet hvar, att en god säljare mången gång säljer en dålig vara och en medelmåttig vara bättre än en dålig säljare säljer en god vara. Här i ligger just hemligheten, att exporten icke har kunnat bli så stor.

Ang. tull å maskiner m. m.
(Forts.)

Det har talats om att under skyddssystemet det har blifvit en förändring i detta hänseende, och det vill jag icke heller bestrida. Vi ha statistiken känd ända till de senare åren, och denna visar, att hela tiden under frihandelssystemet industrien stadigt och jemnt utvecklade sig. Men sedan dessa tullar infördes år 1888, har det uppkommit en stagnation och ett osäkerhetstillstånd, som icke industrien tål vid: Industrien behöfver utveckla sig lugnt och jemnt utan att bli störd i denna sin utveckling, men den behöfver icke dessa tullar, utan dessa ha öfvat en skadlig inverkan, enligt mitt förmenande, och när statistiken för dessa år blir färdig och tillgänglig, tror jag, att äfven den skall visa detsamma, eller att det i många fall hade varit mycket lyckligare, om man sluppit detta skydd.

Nu ha åtskilliga talare förut framhållit vissa specialtillverkningar — en talare på jönköpingsbanken anförde tryckpressar, och han har fullkomligt rätt uti hvad han då yttrade. Vidare anförde en annan talare såsom exempel maskiner för textilindustri, för tillverkning af pappersmassa o. s. v. Om herrarne taga i betraktande sådana specialtillverkningar, som textilmaskiner, spinn- och väfnadsmaskiner, i synnerhet för bomullsväfnader, så är det känt, att uti England, med dess stora industri i denna branche, finnas verkstäder med tusentals arbetare, som endast tillverka spinnmaskiner, andra åter, som endast tillverka väfnadsmaskiner. Det göres oupphörligen förbättringar uti denna tillverkning, så att den maskin, som anses vara den första det ena året, den är underordnad det andra året. För att våra fabriker skola kunna följa med den utveckling, som industrien erhållit, är det nödvändigt att de kunna skaffa sig nya och tidsenliga maskiner, ty dessa förbättringar i maskintillverkningen gå

Ang. tull å
maskiner m. m.
(Forts.)

ut på att åstadkomma, att mindre arbetskraft blir behöflig. En maskin t. ex., som förbättras det ena året, är af den kvalitet, att den tillverkar betydligt mer med samma arbetskraft än den maskin, som tillverkats året förut. Det är ju klart, att för att dessa fabriker må kunna arbeta under lämpliga förhållanden, bör man göra det möjligt för dem att köpa dessa nya maskiner för billigaste pris, ty de måste flytta ut och kassera sina gamla maskiner; men detta är mången gång en vinst derigenom, att arbetet blir så mycket billigare. Lika nödvändigt som det är för textilfabriker och andra industrier att skaffa sig tidenligaste maskiner, lika nödvändigt är det för de mekaniska verkstäderna att förse sig med bästa slags arbetsmaskiner. Dessa verkstäder för specialtillverkning, som jag nyss omnämnde, hvarför ha de kommit till så goda resultat? Jo, därför att de importerat de tidsenligaste och bästa arbetsmaskiner, hvarigenom de med en mindre arbetsstyrka kunnat utföra mera arbete än andra verkstäder med äldre maskiner. Vidare finnes det särskilda maskiner för särskilda funktioner, om jag så får uttrycka mig. En maskin gör endast *en* sak, och häraf följer både att arbetarne förvärfva en större vana och att maskinerna utveckla en mycket större produktion än den, som skulle vinnas med handarbete eller så som man vid de gamla verkstäderna bedref arbete. Herrarne måste sålunda finna, att det är nödvändigt, att våra verkstäder få inköpa tidsenliga maskiner för billigaste pris, och att man icke bör sätta en sådan skatt på dem, som här är i fråga.

Marknaden för sådana maskiner är här i Sverige icke så stor, att man kan tillverka dem här. Dessutom bör man taga i betraktande, att det fins maskiner såväl för den finare industrien som för andra verkstäder, som äro patenterade, och dessa kunna ju icke tillverkas här i landet. Under sådana förhållanden är det origtigt att pålägga en sådan tull, som skulle blifva en skatt på industrien och öka anläggningsskapitalet och fördyra produktionen. Detta är icke rätt, utan det är rättare att lemna industrien fri och låta den fritt utveckla sig.

Här har nu talats om handelsbalans och om fördelarne utaf att icke låna så mycket. Handelsbalansen är nu emellertid icke så mycket att tala om, ty det är ju naturligen en omöjlighet att af de siffror, som föreligga, utreda dessa förhållanden. Icke är det möjligt att utreda handelsbalansen på grund af statistiken, ty vi skola taga i betraktande, att de enskilde köpmännen och industriidkarne stå i förbindelse med utländska affärsvännar, och det ena året, då konjunkturerna äro dåliga, står han i större eller mindre skuld till sina utländska affärsvännar, under det att han det andra året, då goda tider äro rådande, betalar denna sin skuld. Detta jemte andra inverkan förhållanden, som statistiken icke kan upptaga och som man icke heller kan beräkna, gör, att handelsbalansen icke närmelsevis kan med siffror uppgifvas, och därför synes det mig icke vara lönt att tala så mycket derom.

Herr vice talmannen omnämnde, att vi under det gångna året varit lyckliga nog att kunna använda åtskilliga millioner till jernvägsbyggnad och att vi icke behöft låna penningar för detta ända-

mål. Detta är en sanning, och det vore godt. om man fortfarande kunde så göra, men jag tror icke att det varit fullt lyckligt att använda så mycket, som vi verkligen ha gjort; ty under de senaste åren har, såsom vi veta, penningetillgången i Sverige varit knapp och räntorna höga. Höga räntor och knapp penningetillgång är icke någon uppmuntran för industriidkaren, utan är det tvärtom under svåra förhållanden, som han då arbetar. Att det nu varit dyra penningar och ondt om penningar, har naturligtvis delvis berott derpå, att vi lagt ned dessa penningar i våra jernvägsbyggnader. Då vi nu under föregående tider oupphörligen ha lånat för dylika ändamål och så plötsligt sluta att låna och i stället använda af det rörliga kapitalet till jernvägsbyggnader, måste detta inverka på penningemarknaden och räntesatsen.

Ang. tull å maskiner m. m.
(Forts)

Jag tror sålunda att det varit lyckligare, om en del af dessa millioner, som nedlagts i jernvägarne, nu såsom förut upplånats i utlandet, hvarigenom penningetillgången blifvit större och räntorna antagligen lägre. Handel och industri hade under sådana förhållanden haft lättare att utveckla sig.

Herr talman! Då jag är öfvertygad om, att vår industri står sig bättre utan skyddstullar än med skyddstullar, och att, om den får utveckla sig under samma förhållanden som industrien i andra producerande länder, d. v. s. att industriidkarne få köpa råmaterial och äfven maskiner och redskap till samma pris och på samma vilkor som de utländske konkurrenterna eller, med andra ord, arbeta under samma förhållanden, den kommer att reda sig mycket bättre än under tullskydd, då industriidkarne anse sig icke behöfva anstränga sig, utan blott ropa på mera och mera skydd, så anhåller jag om bifall till bevillningsutskottets förslag i denna punkt.

Herr Johansson i Noraskog: Något hvar ibland oss, som voro med i medlet af 1880-talet, lär nog erinra sig, hurusom, när denna olyckliga tullstrid här i kammaren tog sin början, man ofta sökte att framhålla ett skäl just för de nya tullarnes införande, och detta skäl bestod uti det ofta upprepade påståendet, som småningom antog formen af ett axiom, att det skulle vara utländingen, som betalade tullen. Mycket har förändrats under dessa år som de nya förhållandena varit rådande, men svärligen hade jag kunnat föreställa mig, att detta axiom, att utländingen betalar tullen, skulle komma att få, om jag så får säga, en så stilla och ärlig död, som den fått under nuvarande förhållanden. Jag har nemligen icke hört detta påstående upprepas i bevillningsutskottet under de två långa månader, då vi dagligen studerat och diskuterat våra tullförhållanden, och jag har icke heller hört det upprepas här i dag. Det var naturligen för att i viss mån lemna en illustration till detta påstående, som en föregående talare tillät sig meddela några uppgifter om, huru vår finansiella ställning utvecklats sig under de 4 år, som förflutit, sedan spanmålstullarne blefvo införda, och dervid kom till det resultatet, att vi hade minskat vår betalningsförmåga till utlandet med omkring 14 millioner kronor. Redan denna omständighet vittnar ju ganska tydligt derom, att utländingen icke har betalat våra nya tullar, utan att vi fått göra det

Ang. tull å
maskiner m. m.

(Forts)

sjelfva, ty hade han gjort det, skulle vi naturligtvis ha varit i ett vida bättre läge, än hvad dessa siffror utvisa. Jag vill endast erinra derom, att lifsmedelstullarne under de 4 år, de varit tillämpade, till statsverket ha inbragt en summa af öfver 30 millioner kronor, d. v. s. i medeltal mellan 7 och 8 millioner om året. Hade det varit så, att verkligen utländingen betalat dessa tullar till förmån för våra jordbrukare, då borde väl landets ställning i dess helhet ha varit förbättrad och icke, såsom föregående talare påpekade, blifvit så betydligt försämrad, som han antydde.

Herr vice talmannen anmärkte, att de uppgifter, den förutnämnde talaren i detta fall framdragit, hade denne på kort tid lyckats förskaffa sig i biblioteket. Ja, detta kan ju vara sant, men ehuru vice talmannen för sin personliga del vore öfvertygad om det nya systemets förträfflighet, så var han likvisst icke i stånd till att framlägga några bättre och mera bevisande uppgifter för att välmågan i landet, efter nämnda systems införande, vuxit. I detta afseende iakttog han en ganska värtalig tystnad och nöjde sig med att uttala några allmänna fraser angående behovet af tullar äfven för industrien.

Jag skall be att, med afseende på vår egen fortgående skuldsättning, få komplettera de statistiska uppgifter, som min ärade vän på gelleborgsbanken lemnat angående vår ekonomiska ställning i förhållande till utlandet. Herrarne må icke tro, att staten icke skuldsatt sig mera nu än förut, därför att vi haft stora inkomster genom tullarne. Det är visserligen sant, att en god del af dessa tullinkomster blifvit använda till jernvägsbyggnader och äfven till andra ändamål, för hvilka förut lån upptagits, men icke desto mindre har vår svenska statskulld ökats ganska väsentligt. Jag ber därför, att till de siffror, som herr Olof Jonsson framlade, få lägga ytterligare några andra, som icke äro mindre betecknande.

När jag år 1884 första gången gjorde mitt inträde i riksgäldskontoret, utgjorde, enligt föregående års eller 1883 års bokslut, riksgäldskontorets skuldsomma 234,600,000 kronor. När jag lemnade kontoret i mars 1888, utgjorde dess skuld vid närmast föregående årsskifte, enligt nyss förut upprättadt bokslut, ett belopp af 251,500,000 kronor. Med andra ord, under de fyra år jag satt i riksgäldskontoret, ökades skuldsumman med omkring 17,000,000 kronor, eller i medeltal med öfver 4,000,000 kronor om året. Sedan jag nu varit borta från riksgäldskontoret i fyra år och, genom Riksdagens förtroende, åter kom dit tillbaka i midten af sistlidne mars månad, skulle herrarne möjligen kunna tro, att de ökade tullinkomsterna föranledt, att kontorets skuldsomma minskats under tiden, eller att den står på samma punkt, som när jag lemnade kontoret? Nej, tvärt om! Från att, som nyss nämndes, vid 1887 års slut hafva utgjort 251,500,000 kronor, utgjorde den vid 1891 års slut, inberäknadt skulden för Gellivarabanans inköpande, omkring 278,000,000 kronor; d. d. v. s. under de fyra år, jag varit borta, har skuldsumman ökats med nära 28,000,000 kronor, eller i medeltal med omkring 7,000,000 kronor om året. Jag undrar verkligen, om man kan säga, att detta är ett lysande resultat i vår finansiella hushållning under den nya

systemperiod, som passerat? På samma gång jag nämner detta, vill jag tillika erinra derom, att vi hafva en annan mätare af det sätt, hvarpå vi hafva hushållat under dessa fyra år, och det är i våra statsbudgeter.

Ang. tull d
maskiner m. m
(Forts.)

Under det att den budget, som förelades oss år 1887, upprick till omkring 85,000,000 kronor, uppgår den budget, som blifvit förelagd oss i år, till omkring 100,000,000 kronor. Äfven på detta område ha vi således sökt följa med vår tid, i det att, på samma gång vi sökt skaffa oss stora inkomster, vi ha varit lika angelägna att göra af med dem. Herrarne veta allt för väl, att ställningen nu är sådan, att det s. k. statsöfverskottet snart är försvunnet. Om några dagar lära vi antagligen få veta, att det behöfver vidtagas andra utvägar, än vi vid riksdagens början tänkte oss, för att få budgeten att gå i hop, och detta äfven om vi lyckats förekomma den stegring i vissa militära utgifter, som u. i 1893 års budget ifrågasatts. Men detta oaktadt kan jag icke vara med om att lägga den tull-sats, som här från Kongl. Maj:ts sida föreslagits, på maskiner och redskap.

Vid den tid, när spanmålstullarne infördes, betecknades situationen ganska träffande med de orden, att dessa tullar skulle bilda så att säga den ena inkörporten till det »nya systemet». Vi stå nu i afton framför den andra inkörporten, nämligen industritullarne, och den viktigaste af dessa är den, som nu blifvit ifrågasatt på maskiner, redskap och verktyg. När vi icke kunnat skydda oss bättre för misshushållning, då endast den ena porten var öppen, undrar jag, om det icke skall blifva ännu sämre, när båda portarne öppnas på vid gavel. Jag tror, att detta snarare blir förhållandet, och vill uttala min fruktan för, att ju mera man söker utvidga statens inkomstkällor på ett sådant sätt som det ifrågavarande, desto sämre kommer vår ekonomiska ställning att utveckla sig. Vice talmannen anmärkte, att han velat se frågan ur en större synpunkt än man i allmänhet gjort. då man talat endast om dessa maskintullar. Ja, jag tror mig också hafva sett frågan ur denna större synpunkt, då jag meddelat de siffror, jag nyss angifvit. Jag tror nämligen icke, att man för vårt samhälle framåt genom att tullbeskatta en näring, som utan denna tullbeskattning utvecklats på ett sådant sätt som vår verkstadsindustri har gjort. Det lär icke heller lyckas, äfven om man pålägger dessa tullar, att qvarhålla vårt folk i landet bättre än förut. Det har visat sig allt för väl under de fyra år, som nu senast tilländagått, att emigrationen icke minskats, utan snarare ökats, och jag fruktar, att om vi fortsätta på den tullskyddsväg, som vi slagit in på, emigrationen skall ännu mera ökas.

Jag anser det icke nödigt att längre uppehålla debatten i denna fråga. Jag skulle visserligen hafva varit frestad att rigta några anmärkningar mot det anförande, hvarmed denna debatt från statsrådsbänken först öppnades; men både formen och innehållet i detta anförande vittnade om, att den ärade talaren stod på en svag grund och hade en sjuk sak att försvara. Jag anser det då icke lämpligt att »lägga lök på laxen», utan vill förbigå detta anförande med tyst-

Ang. tull å **nad.** Jag skall i stället sluta med att anhålla om bifall till utskottets hemställan i denna punkt.
(Forts.)

Herr J. H. G. Fredholm: På sätt herr statsrådet och chefen för finansdepartementet yttrat, tillsatte Kongl. Maj:t på grund af 1888 års Riksdags skrivelse en komité med uppgift »att bereda landets näringar ett väl afvägdt tullskydd». Detta komitén gifna uppdrag innehöll en svårighet och en nära nog omöjlighet. Det är en svårighet, och en mycket stor svårighet, att väl afväga ett tullskydd, och det är nära nog omöjligt att bereda *alla* landets näringar tullskydd. Det är nemligen icke nog, för att en näring skall blifva hjälpt och understödd med tullskydd, att den i teknisk mening *kan* bedrivas inom landet. Utom uppfyllandet af de tekniska villkoren fordras det äfven, att afsättningsförhållandena skola vara af den beskaffenhet, att *de* medgifva bedrifvandet af näringen på ett rationellt och med nutidens kraf öfverensstämmande sätt. Hela den moderna industrien torde kunna karakteriseras sålunda, att den med en genomförd arbetsfördelning koncentrerat tillverkningen af vissa artiklar på få fabriker, hvarigenom varuarterne blifva föremål för masstillverkning, hvilken kräfver en stor marknad. Detta är en svårighet för oss i vårt lilla land, och denna svårighet kan aldrig undanrödjas genom något slags tullskydd.

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet ansåg, att man, åtminstone under första växtperioden, borde bereda de näringar, som sträfva sig upp, ett tullskydd. Om dessa s. k. uppfostringstullars nytta är tullkomitén af en annan åsigt. Komitén säger uttryckligen i sitt betänkande, att den icke vill åsätta tull på andra näringar än sådana, som redan inom landet existera.

Såsom bevis på nödvändigheten, att våra näringar behöfva komma i åtnjutande af tullskydd, anförde herr statsrådet vidare den stora handelsbalans, som är utmärkande för vårt utbyte med främmande länder. Han uppgaf att den öfverimport, hvarmed vi balansera, utgör i medeltal omkring 68 millioner kronor om året. Han förklarade, på sätt som för oss alla torde vara bekant, att värdet af denna öfverimport till en del uppstår derigenom, att vid införsel varans värde ökas med fraktkostnaden. Han hade äfven bort betona att de, som sälja varorna och ombesörja varuutbytet, också böra hafva någon förtjenst derpå, och att denna förtjenst också ökar varans värde vid införseln.

Han framhöll ytterligare, att det vore ett ledsamt förhållande med afseende på fraktfarten, att utförseln af våra produkter icke verkställes med mera än 42 procent af våra egna fartyg. Jag ville i förbigående nämna, att 1887 utgjorde denna procent 46. Således, på dessa år har den nedgått med några procent, hvilket torde få anses utgöra ett vittnesbörd om, att äfven sjöfartsnäringen under denna tid gått tillbaka. Jag finner emellertid icke den anförda siffran afskräckande, ty naturligt är, att vi icke kunna utföra hela vår export med egna fartyg och införa hvad vi behöfva med utländska, ty då skulle ju fartygen få gå tomma den ena resan. Vi se ock, att införseln till Sverige har egt rum till 53 procent med egna fartyg. Jag tror, att det är ett

ungefärligt riktigt förhållande, att halfva vår export och halfva vår import verkställes med egna och den andra hälften med utländska fartyg. Det sades också, i detta sammanhang, att vår handelsbalans borde minskas med 37 millioner kronor, eller med den fraktförtjenst, som kommer vår sjöfartsnäring till godo. Jag skulle gerna önska, att det förhölle sig så, men jag tror icke, att man får afräkna en så stor fraktförtjenst från handelsbalansen. Det står visserligen i berättelsen om utrikes handel och sjöfart, att de fraktbelopp, som af svenska fartyg inseglas, uppgå till 37 millioner kronor, det är mycket riktigt; men af dessa bruttofakter hafva 14 millioner kronor blifvit inseglade i frakter mellan utländska hamnar, och de hafva icke bidragit till att på något sätt nedsätta vår handelsbalans, sådan den angifves genom värdeförhållandet mellan landets import och export. Den i utländsk fraktfart inseglade fraktförtjensten får föras på ett annat konto än handelsbalansens. Draga vi nu sistnämnda 14 millioner från sjöfartsnäringens hela förtjenst på utländsk fraktfart, så återstår 23 millioner, hvilka sålunda utgöra den bruttoinkomst, som tillgodokommer den svenska handelsflottan för frakterna mellan Sverige och utlandet. Detta är, som vi finna, en tredjedel af hela handelsbalansen. Antaga vi nu att de utländska fartygen tillgodogjort sig en likartad fraktförtjenst — då de ju ungefär till hälften verkställa fraktingen — skulle de för sin del taga en annan tredjedel af handelsbalansen i anspråk. Då återstår af denna handelsbalans 22 millioner såsom den förtjenst, hvilken tillkommer dem, hvilka sysselsätta sig med varuutbytet mellan Sverige och främmande länder, och detta anser jag för min del icke vara så mycket. Nu vill jag emellertid tillägga, att en kalkyl sådan som den, jag nu gjort, i mina ögon icke betyder mycket, emedan beskaffenheten af de siffror, som man lägger till grund för beräkningen, är sådan, att det är temligen vanskligt att komma till ett tillförlitligt resultat.

Talaren på elfsborgsbänken anförde såsom skäl för åsättande af tull på maskiner, att maskintillverkningen för närvarande arbetade under ogynsamma förhållanden. Ja, det är icke första gången, som det inträffar, och icke heller lär det blifva den sista. Men icke är väl den omständigheten, att det för tillfället råder dåliga konjunkturer, ensam för sig tillräcklig för att motivera åsättandet af denna skyddstull. Nog behöfver man väl kunna påvisa andra skäl för att så göra än blott några tillfälliga ogynsamma förhållanden.

Talaren yttrade vidare, att enligt hans förmenande större delen af de maskiner, af hvilka nu så stor import eger rum, skulle kunna göras till föremål för inhemsk tillverkning, och som exempel anförde han pappersmaskiner. Dervid tror jag likväl, att han gjorde sig skyldig till ett misstag, för så vidt han med pappersmaskiner menade maskiner, med hvilka man tillverkar papper. Ty sådana maskiner äro icke och hafva icke varit här i landet föremål för tillverkning. Men deremot hafva på senare tider här tillverkats maskiner för beredande af träpappersmassa, hvilket är någonting helt annat.

Det är visserligen sant, att det är möjligt att kunna här i landet tillverka hvilket slag af specialmaskiner som helst, derom är icke fråga; men det gäller icke allenast att kunna tillverka, utan att kunna

Ang. tull å maskiner m. m.
(Forts.)

göra det för ett pris, som är jemförligt med det, som för den utländska tillverkningen betingas. Det är detta vi icke kunna göra med afseende på vissa specialmaskiner, helt enkelt därför att vi icke hafva den afsättning, som är nölvändig för att hålla en sådan tillverkning uppe. Men om vi nu icke kunna äfven med en åsatt skyddstull af 10 procent framkalla en sådan maskintillverkning i landet, så är det ju tydligt och klart, att med tullen icke uppnås det ändamål, som afses, utan att med densamma endast och allenast åstadkommes, att vår öfriga industri, som behöfver sådana maskiner, åsättes en produktionsskatt, och olägenheterna af en sådan skatt äro icke obetydliga.

Om vi endast taga i betraktande ett par exempel på prisen för dessa maskiner, så finna vi, att maskinerna för ett medelstort bomullsspinneri och väfveri kosta ända till 210,000 kronor netto i England; att en pappersmaskin af större sort går till 80 å 90,000 kronor och en tillhörande Calandermaskin till 12 å 15,000 kronor, och då kan man förstå, att det icke blir så små belopp, som fabrikanterna få erlægga, om dessa maskiner åsätts en tullsats af 10 procent af värdet. För en pappersmaskin skulle då tullen gå till en 8 å 9,000 kronor, och detta är verkligen en rätt betydlig skatt. Maskinerna för ett större bryggeri gå upp till omkring 310,000 kronor och för ett större qvarnverk till omkring 450,000 kronor. Nu kan man visserligen säga, att åtminstone bryggerier och qvarnverk kunna byggas inom landet. Ja, det är sant, och så gör man också. Men om nu förhållandet är sådant som t. ex. med den moderna qvarnindustrien, att den vunnit en rik utveckling i Tyskland, är det då icke en fördel för oss att taga in maskiner derifrån i stället för att här hemma blifva nödsakade att experimentera oss till de erfarenheter, som der redan vunnits? Detta måste ju vara en fördel; det återstår sedan för våra mekaniska verkstäder att tillgodogöra eig den erfarenhet, som vid deras begagnande här i landet vinnes.

Jag är för min del öfvertygad om, att den utmärkta tillverkning af landtbruksmaskiner, som vi nu hafva, helt och hållet har framkallats af den storartade import af sådana maskiner, som egde rum i början på 1870-talet. Jag är fullt förvissad, att om icke denna import på det klaraste och påtagligaste sätt öfvertygat våra redskapsfabrikanter om, att här fanns en marknad för dessa varor i vårt land, så hade de aldrig på några slags teoretiska grunder kunnat förmås att tro på, att en sådan fabrikation skulle löna sig. Detta bevis behöfdes, och, då de fingo det, började tillverkningen i landet.

Skulle nu skyddstull kunna hjälpa maskintillverkningen; ja, då skulle jag vara den förste att vara med om att rösta för sådan tull. Ty det finnes icke i hela vårt land någon tillverkning, som är så förtjent att omhuldas och omvårdas som just maskintillverkningen. Under de 36 åren från 1822, då Motala verkstad började, till 1858, då tullskyddet alldeles borttogs, var det till 1835 med undantag för prof och modeller förbud mot införsel af maskiner. Från 1835 fick man införa redskap med kommerskollegii tillstånd och mot erläggandet af en tull af 5 procent af värdet, och maskiner, som voro till

införsel tillåtna, drogo en tull af 25 procent af värdet. Utvecklingen af de mekaniska verkstäderna under denna tid ådagalægges genom anförandet af följande siffror: år 1858, då tullen borttogs, funnos i landet 48 mekaniska verkstäder och gjuterier med 2,500 arbetare och ett tillverkningsvärde af 4,3 millioner kronor. Under de 34 år, som förflutit sedan 1858, under hvilken tid icke någon tull funnits, hafva de mekaniska verkstäderna och gjuterierna ökat till 215, om dit hänföres en i den officiella statistiken särskildt upptagne kul-sprutfabrik med omkring 16,000 arbetare och ett tillverkningsvärde af öfver 38 millioner kronor. I stället för att maskintillverkningen under skyddstullens tid intog blott fjerde platsen i ordningen af fabriks-industrierna, har den nu höjt sig till den första. När man ser en sådan utveckling, så är det verkligen med smärta, som man finner denna tillverkning utsatt för det hårda tryck, som den varit underkastad de sista åren, dels genom införandet af lifsmedelstullarne och dels genom de tullar på råämnen och halfabrikat, som det nya systemet medfört och som nu äro föreslagna att ytterligare åsättas eller förhöjas, hvilka tullar komma att drabba denna tillverkning på mångahanda sätt.

Jag sade, att om tullen kunde hjälpa maskintillverkningen, så skulle jag för min del vara med om den, men som jag är öfvertygad om att den icke kan hjälpa, så vill jag icke yrka bifall till utskottets hemställan i denna punkt. Men på samma gång jag gör detta uttalande, skall jag tillåta mig att göra ett tillägg. Det är nemligen i fråga om den rubrik, som återfinnes i Kongl. Maj:ts förslag till tulltaxa och som af utskottet blifvit utan ändring antagen. Den är lika lydande med rubriken, sådan den förekom i föregående års tulltaxor, och lyder så: »Maskiner, redskap och verktyg eller delar deraf, ej specificerade». Denna rubrik i den svenska tulltaxan omfattar ett importvärde af 15 millioner kronor, i sig inrymmande många viktiga artiklar, hvilka, om man hade kännedom om storleken af importen, måhända skulle med fördel kunna göras till föremål för inhemsk tillverkning. Det har länge utgjort ett önskemål att kunna få någon kännedom om, hvaraf denna stora import består. Man begär icke något annat af staten, än att den med afseende på den industriella verksamheten skall lemna den upplysning, som endast och allenast staten är i tillfälle att lemna, derför att den är den enda, som kan handhafva den officiella statistiken. På det att detta önskemål måtte i en snar framtid kunna uppnås, har jag tillåtit mig att göra en omredaktion af denna rubrik och i min reservation till bevillningsutskottets betänkande uppställt några underafdelningar, som i någon mån skulle afhjelpa nu påpekade bristfällighet i den officiella statistiken. Mitt förslag är naturligtvis endast en redaktionsförändring, som icke har minsta inflytande på tullsatzen, och jag är öfvertygad om, att ingen af utskottets medlemmar, vare sig frihandlare eller protektionister, skulle hafva motsatt sig att få i denna rubrik i betänkandet, om icke detta skulle verkat dröjsmål med tryckningen. Herr talman! på samma gång jag yrkar bifall till utskottets hemställan om tullfrihet för maskiner, redskap och verktyg, tillåter jag

Ang. tull å maskiner m. m. mig äfven yrka bifall till den uppställning af omförmälda rubrik, som jag framställt i min reservation.

(Forts.)

Herr Hahn: Ehuru jag hör till de små industriidkarne, men likväl icke saknar förhoppning att kunna gå framåt på detta område, vill jag förklara, att jag är för utskottets förslag. Jag skulle naturligtvis sätta stort värde på någon åtgärd, som skulle kunna hjälpa mig fortare fram på det verksamhetsfält, på hvilket jag arbetar; men jag kan icke sätta tro till, att den föreslagna tullen skulle hjälpa mig, och därför kommer jag, som sagdt, att rösta för utskottets förslag.

Jag skulle kunnat framställa åtskilliga skäl för min åsigt, men jag har blifvit förekommen af herr Thermanius, hvilkens skäl varit så slående, att det kan vara fullt tillräckligt med dem. Jag skulle därför kunna sluta med detta, men jag ber dock att få säga några ord till svar på herr vice talmannens anförande. Han undrade nemligen, huru stadsrepresentanterna skulle kunna rösta mot införandet af industritullar. Jag antager dock, att han följt med valrörelsen så mycket, att han vet, att stadsrepresentanterna i allmänhet äro valda efter frihandelsvänligt program. Visserligen är det sant, att vi ej kunna skryta med att vara valde af arbetarne, emedan de ty värr ännu ej ega någon rösträtt, men förhållandet är, som jag tager för gifvet att vice talmannen äfven vet, att dessa arbetare genom talrika möten i landet sörjt för att vi fått, så att säga, svart på hvitt på att vi hafva rätt att rösta emot införandet af nya tullar. De hafva nemligen med talrika resolutioner från dessa möten uppmanat oss att protestera mot de tullsatser, som infördes för några år sedan och som utlovades skola hafva sådana följder, att de skulle skaffa arbete på alla områden, icke blott åt jordbruksarbetaren, utan äfven åt industriarbetaren. Men arbetarne hafva funnit, att dessa löften svikits. Jag tror därför, att vi stadsrepresentanter kunna med godt samvete rösta för bifall till utskottets förslag, hvilket jag också anhåller få yrka bifall till.

Herr Swartling: Då under de senaren åren tullfrågan blifvit så väl inom Riksdagen som i tidningar och man och man emellan så uttömmande debatterad, att man nästan tröttnat att tala och höra talas i ämnet, skall jag icke tillåta mig att ingå i något resonnement om det principiella i frågan, utan endast hålla mig till det närmast föreliggande förslaget, och vågar jag hoppas, att kammaren ursäktar, kanske till och med håller mig räkning för, att jag fattar mig så kort som möjligt. Det kunde ju vare frestande att något bemöta det tal, som hållits om handelsbalansen, särskildt de uttalanden, på hvilket de ärade representanterna på gefleborgs- och örebrobänkarne grundade sitt domslut öfver verkningarne af tullskyddssystemet. Men det är icke mycket skäl att göra det. Jag är fullt förvissad om, att dessa herrar äro allt för kloka och insigtsfulla män för att på guld-kassabehållningen i riksbanken vid slutet af åren 1887 och 1891 anse sig kunna grunda en bestämd uppfattning af tullskyddssystemets verkningar.

För att nu komma till det närmast föreliggande ämnet, så är

det ju onekligen en mycket glädjande företeelse, att mekaniska verkstadsindustrien år efter år gått framåt och så långt, att tillverkningsvärdet sista tiden uppgår till 37 millioner kronor. Men då man vill bedöma verkan af en fabriksrörelse, så har man att se till, icke blott om tillverkningsvärdet år efter år växer, utan äfven huru behållningen, huru afkastningen af denna rörelse ställer sig. Jag tror, beklagligen, att man i det afseendet icke skulle kunna framvisa så synnerligen gynsamma resultat. Erfarenheten har ty värr på senare tid bestyrkt detta, att det varit mera ett lysande och skimrande skal än en värdefull kärna. Nu säger man, att då denna näring visat sig kunna gå framåt och arbeta sig upp utan tullskydd, skulle det vara orättvist att vilja skydda dessa alster. För min del ställer sig saken icke oväsentligt olika. Jag anser, att så länge vi behöfva importera, såsom förhållandet under sista året var, för 15 millioner kronor maskiner, redskap och verktyg, så visar detta, att det finnes ännu ett stort område, på hvilket mekaniska verkstadsindustrien kunde hafva utrymme. Det finnes många föremål, den kunde tillverka, och, så vidt jag kan finna, kan det icke vara annat än fördelaktigt, att om man kan göra något åt sig sjelf, man också gör det i stället för att köpa. Regeln gäller för en familj: ju mera familjemedlemmarna kunna sjelfva tillverka och underhålla de föremål, familjen behöfver använda, dess bättre är familjens ekonomiska ställning i förhållande till andra familjers. Jag tror, att den regeln äfven kan tillämpas på ett land i sin helhet. Man har ock sagt, och ett par redskaptillverkare i kam-maren uttalade den mening, att tillverkarne icke önska något tullskydd. Jag kan icke neka till, att jag förundrar mig öfver sådant uttalande, ty det går i motsatt riktning mot de uttalanden och upplysningar, som lemnats tullkomitén. Det står i strid med de uttalanden, som gjordes för åtskilliga år sedan, år 1885, då åtskilliga bland de största och förnämsta idkarne af mekaniska verkstadsindustrien gjorde framställning till regeringen, att några förändringar skulle blifva på tullagstiftningens område vidtagna för att bereda skydd åt alstren af deras tillverkning. Som herrarne behagade erinra sig, beslöt ock Riksdagen 1886 i skrifvelse till Kongl. Maj:t att anhålla, att Kongl. Maj:t hos franska regeringen måtte göra förfrågan, om icke denna regering skulle vilja låta den betingade tullfrihet, som egde rum på grund af traktaten, tullfrihet för maskiner och dylikt, upphöra, då Frankrike, såsom icke exporterande dylika saker hit, icke hade gagn deraf; detta för att få fria händer att sätta tull derpå. Men, som bekant, medgaf franska regeringen icke sådant. Riksdagen kunde icke, såsom den önskade och — jag hoppas det — fortfarande önskar, åsätta tull. Det har under diskussionen förefallit, såsom vore det något för vårt land enastående att skydda maskinindustrien. Jag ber därför få erinra herrarne, att de flesta andra länder hafva tull på maskiner och redskap, och delvis ganska hög sådan. I Belgien t. ex. utgår tull på maskiner och redskap af jern från och med 1 krona 44 öre till 8 kronor 64 öre per 100 kilogram. I Danmark är tullen 10 procent af värdet. I Finland utgör den 10 kronor 58 öre och 42 kronor högst per 100 kilogram, i Frankrike från 4 kronor 32 öre till 18 kronor. Ryssland, med dess orimligt höga tullar, kan jag ju

Ang. tull å
maskiner m. m.
(Forts.)

Ang. tull å
maskiner m.m. 4
(Forts.)

förbigå. I Tyskland utgår tullen från 2 kronor 64 öre till 7 kronor 4 öre, i Österrike från 15 kronor 13 öre till 26 kronor 17 öre per 100 kilogram, för att icke tala om Amerika, der tullen utgör 45 procent af värdet. Då sålunda äfven exempel af andra länder kunna mana till den åtgärd Kongl. Maj:t föreslagit, ber jag att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag och sålunda äfven till den reservation, som åtskilliga ledamöter af Första Kammaren vid den nu föredragna punkten afgifvit.

I detta yttrande instämde Herrar *Eklund* från Norrköping *Rosengren*, *Peterson* i Boestad och *Kumlin*.

Herr Grefve Hamilton: Jag begärde ordet med anledning af herr vice talmannens anförande. Han började med att säga, att man icke bör bedöma detta förslag från de enskilda industriernas synpunkt, utan från en stor synpunkt, från den synpunkten, att vi nu för första gången på 26 år hafva fria händer att omgestalta tulltaxan som vi vilja. Ja, mine herrar, jag betviflar ingalunda, att det är den synpunkten som i främsta rummet gjort sig gällande vid sammansättningen af det här föreliggande tulltaxeförslaget. Vi äro icke längre bundna af traktaterna, och därför skola vi utan hänsyn till de särskilda industriernas intressen sätta tullar hvar helst vi kunna. Det är ett slags glädjens synpunkt, om man så vill. Man kan ju äfven kalla den en stor synpunkt, därför att den åstadkommit en så storartad effekt som denna proposition. För min del skulle jag dock hellre vilja kalla den en *egendomlig* synpunkt.

Men då herr vice talmannen just valde denna nu föreliggande artikel för att särskildt framhålla den der synpunkten, så synes mig detta icke vara särdeles lyckligt; ty maskiner, redskap och verktyg blefvo väl ändå icke tullfria endast på grund af den frihandelsrörelse, som föranledde tarifftraktaternas afslutande. Nej, det är en gammal, gammal erfarenhet, som ligger till grund för denna tullfrihet. Det var redan för mer än hundra år sedan, år 1782, under den tid då förbudssystemet i all sin glans herskade här i landet, som man kommit till insigt om, att man icke i fråga om dessa artiklar borde lägga några hinder i vägen för importen, och därför bestämde, att de maskiner och redskap, som behöfdes för manufakturerna och handtverkerierna, skulle få gå in för den på den tiden otroligt låga tullsatsen af 3 % af värdet. Och med undantag af några år på 1820-talet tillämpade man sedermera allt jemt den principen, att maskiner, redskap och verktyg, som behöfdes för landtbruk, industri och handverk, skulle ingå för betydligt lägre tullsats än i allmänhet var stadadt, och om de behöfdes för nyinrättade verk eller såsom modeller, skulle deingå tullfria.

Herr vice talmannen gjorde derefter en jämförelse mellan vårt fosterland och andra länder. Han kunde icke bestrida, att vår maskinindustri gått framåt. Men hvad äro väl, menade han, våra framsteg mot andra länders? Se på Nordamerikas Förenta staters! Han ville jämföra oss med Nordamerikas Förenta stater, fastän han strax derpå lifligt protesterade mot den jämförelse med England, som en ärad kamrat på stockholmsbänken gjort. Vi få icke göra jämförelser med England, ty

det är ett stort land, men vårt är ett litet. Men med Nordamerikas Förenta stater böra vi göra en jämförelse. Hvarför? Förmodligen därför, att der finnes tullskydd, därför är jämförelsen så lämplig. Men jag undrar, om denna jämförelse i sjelfva verket är så förkrossande. Se på Nordamerikas Förenta stater, som hafva tullskydd och lemna så många af våra söner bröd — så ungefär utlät sig herr vice talmannen. Ja, visserligen, men männe Nordamerika gör detta på grund af sina tullar? Den ojemförligt största delen af de Sveriges söner, som utvandra till Nordamerika, finner väl dock sitt bröd i en näring, hvars utveckling ingen kan säga varit beroende på tullskyddet, nemligen jordbruket. Men dafsedt detta, var det icke något särdeles lyckligt grepp att hänvisa till Nordamerika för att ådagalägga tullskyddets gagnelighet för de mekaniska verkstäderna. Huru hafva, männ tro, tullarne på maskiner och redskap verkat i Nordamerika? Jo, så att detta land icke kunnat få till stånd någon nämnvärd export af dessa artiklar. Vi erinra oss nog alla, huruledes, när först skördemaskiner, slättermaskiner och andra dylika redskap kommo hit från Nordamerika, huru snart och lätt våra fabrikanter utträngde dem. De utträngde dem icke därför, att våra fabrikanter lefde i frihandelslandet, men därför att de lyckligtvis fingo täfla med varor från ett strängt protektionistiskt land, varor, hvilkas produktionskostnader blifvit öfver höfvan stegrade genom tullskyddet. De af kammararens ledamöter, som varit i London, erinra sig kanske, att der finnes bodar med öfverskrift: »Amerikanska idéer». Der finner man modeller till dessa utomordentliga maskiner, redskap och verktyg, som amerikanarne i följd af sitt utmärkta patentväsen och andra omständigheter uttänkt och konstruerat, men hvilka de på grund af de genom det höga tullskyddet stegrade produktionskostnaderna icke kunna exportera till frihandelslandet England.

Ang. tull d
maskiner m. m.
(Forts:)

Om man opartiskt, d. v. s. ej från partisynpunkt, betraktar denna sak, skall man nog nödjas erkänna, att den utveckling, som våra mekaniska verstäder vunnit under tullfrihetens tid, väl tål jämförelse med andra länder. Denna utveckling är alls ingen obetydlighet, utan tvärtom storartad.

Nu säger min ärade vän, representanten från Norrköping, att en utveckling af denna industri visserligen skett, att dess tillverkningsvärde betydligt ökats, men att man också bör se efter, huru vida fabrikanterna i fråga arbetat med någon vinst, och, säger han, i detta afseende torde nog åtskilligt vara att anmärka. För min del vill jag då till en början beklaga, att icke den senaste tullkomitén, i likhet med 1882 års tullkomité, äfven fäst sig vid den beskattning, som under de olika åren påförts de särskilda näringsidkarne. Vore så fallet, kunde vi säkerligen deraf fått ett ganska tulande svar på denna fråga. Men derjemte ber jag få fästa min ärade väns uppmärksamhet derpå att, då en näring under mer än 30 år utvecklats så, att den ena fabriken efter den andra anlagts, att antalet arbetare ständigt ökats, att dess tillverkningsvärde oafbrutet stigit, då detta allt skett, såsom sagdt, under mer en mansålder, då kan man väl icke söka göra gällande den åsigt, att denna industri i allmänhet arbetat utan vinst och därför nu måste skyddas genom tullar.

Ang. tull å
maskiner m. m.
(Forts.)

Min ärade vän åberopade äfven den omständigheten, att så många framställningar inkommit från näringsidkarne om skydd. Ja, det är icke svårt att få fram dylika petitioner — jag menar icke att tullkomitén skulle tubbat eller lockat fram dem — ty det finnes naturligtvis mången industriidkare, som skulle hafva gagn af tullen, men jag måste äfven i detta fall beklaga, att dessa petita, som framställts för tullkomitén, icke der underkastats någon noggrann kritik. Och just från den synpunkten hade det nog icke varit så betydelselöst, om äfven motpartiet fått några representanter inom tullkomitén. Man hade bort konstatera, icke blott att åtskilliga näringsidkare önska högre tull, utan äfven huru vida de verkligen äro i behof deraf. Att begära ökad tull och behöfva ökad tull, är dock icke alldeles samma sak.

Om man blott kan frigöra sig från den der glädjen öfver att nu utan hinder af några traktater kunna lägga på hvilka tullar som helst, synes mig den föreliggande frågans bedömande ganska enkelt. Det gäller här en skatt på 1 å 2 millioner kronor årligen, som skall utgöras af jordbruket, handverkerierna och åtskilliga andra näringar. Man måste naturligtvis vara ganska betänksam, när man vill pålägga en så betydlig skatt. Den kan endast rättfärdigas af ett tydligt ådagalagd behof. Nåväl, hvad har man nu att visa på? Jo, visserligen att en eller annan näringsidkare begärt tullskydd, men å andra sidan att denna industri under de mer än 30 årens tullfrihet ökat sitt tillverkningsvärde med i medeltal en million kronor om året. Kan då detta verkligen tyda på något betryck för denna näring öfver hufvud taget? Jag tror det icke!

Jag skall icke längre upptaga kammarens tid, utan ber endast att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Petersson i Runtorp: Jag skall, i likhet med den näst föregående talaren, också till en början se denna fråga ur traktaternas synpunkt. Vi hafva nu, som sagt, fria händer jemväl i förhållande till Frankrike och Spanien. Den siste talaren klandrade vice talmannen för att han nu framhöll denna sak, hvilket han ansåg icke vara på sin plats, då det gäller tull på maskiner, redskap och verktyg. För min del tror jag dock, att vice talmannen gjorde ganska rätt i att framhålla denna sak. Det var nemligen icke så länge sedan vi gjorde hemställan hos franska regeringen om att få bort traktatens bestämmelse om tullfrihet för dessa artiklar, men det gingo fransmännen icke in på, hvilket bevisar att fransmännen satte värde på vår marknad för dessa varor. Jag kan för öfrigt icke förstå annat, än att det vore klokast att, sedan vi nu ändtligen blifvit fria från dessa traktater, sätta så höga tullar, som kunna lämpligen ifrågakomma, ty förr eller senare blir det fråga om nya traktater, och då kan det vara bra att hafva något att byta eller jemka med. Men om vi nu agera frihandlare, så hafva vi vid uppgörande af traktater ingenting att sätta emot utländingens anspråk; vi hafva inga reella varor att byta med mot deras grannlåt, som får fritt öfversvämma oss. Jag kan icke begripa, huru man då skall ställa till. Om vi nu besluta tullfrihet, är det sålunda, enligt mitt förmenande, icke någon god nationalekonomi, och vi sköta oss då icke såsom nation på det sätt vi borde göra.

Man har nu framhållit, att sedan år 1888, då åtskilliga tullar infördes, har det gått så galet, att statsskulden ökats och det nu står illa till med statens finanser. Ja, vi hafva lagt ned en betydlig del af de inkomster, vi fingo genom tullarne, i nya jernvägar, men huru många millioner hafva herrarne under frihandelstiden *lånat* upp för detta ändamål? Jag tror, att dessa saker kunna qvitta med hvarandra. Vi skyddsvänner hafva, som sagdt, använt en del statsinkomster för jernvägarnes räkning, i stället för att såsom under frihandelsperioden låna upp pengar för detta ändamål och sålunda öka statsskulden. Man talar icke heller om, huru mycket vårt land under frihandelstiden förlorat i följd af handelstraktaterna. Det vore så godt att räkna i hop det också! Det blir nog åtskilliga millioner.

Ang. tull å maskiner m. m
(Forts.)

En talare framhöll, att arbetarne protesterat mot att de icke fått högre löner efter spanmålstillarnes införande. Ja, detta sätt att jemt och ständigt tala om arbetarne tycker jag vi nu snart fått nog af, ty man börjar nu tröttna på detta tal. Men om man verkligen vill arbetarnes väl, bör man ordna det så, att arbetsgifvaren kan komma ut med att hafva arbetare och hjälpa dem. Att de icke fått så mycket som de vilja hafva, det tror jag nog, och det få de aldrig. Har någon fått mycket, vill han ha mer! Men om man tager riktigt reda på, huru mycket arbetaren nu får i aflöning och huru mycket han hade för en 15 å 20 år sedan, skall man finna, att den ökats ofantligt och i mycket högre grad än jordbrukarnes inkomster. Arbetarne hafva sannerligen ingen skäligen anledning att klaga. De skulle vara lätta att styra, om de icke blefve uppagerade af den der föreningen mot lifsmedelstullar, som också bidrager till att fostra socialister. Men de skola nog få se, hvad nytta de få deraf.

Man har äfven varnat oss jordbrukare för att vilja fördyra den redskap, som vi sjelfva behöfva. Jag torde icke kunna misstänkas handla i eget intresse, då jag yrkar på dessa tullar å maskiner och redskap. Jag kan naturligtvis icke hafva någon nytta af dessa tullar och skulle sålunda, om jag vore egoistisk, yrka afslag å dem. Men jag anser riktigt att, om den ena näringen fått skydd, äfven den andra får det, och sjelf är jag alls icke rädd för att betala denna lilla andel i tullen.

Jag skall icke längre upptaga kammarens tid, utan vill endast yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till den reservation, som afgifvits af utskottets samtliga ledamöter från Första Kammaren.

Herr Romberg: Jag har begärt ordet endast därför, att jag tror mig finna, att man anser oss ännu icke till fyllest hafva bemött en invändning, som blifvit gjord af de herrar, som hålla före, att landets välfärd framför allt måste främjas medelst åsättande af nya och förhöjda tullsatser. Det är liksom en grundton, ett grundtema, som genomgår alla dessa herrars anföranden, från och med herr finansministerns och till och med den siste talarens. De se med bekymmer, att handelsbalansen ställer sig så illa för oss, och de fråga med ångslan, om icke detta nödvändigt måste föra till fattigdom och ruin.

Det har vieserligen redan gifvits dem två svar. Man har pekat

Ang. tull å
maskiner m. m.
(Forts.)

på två källor, som bidraga att ersätta den förlust, som här synes uppstå. Det har påpekats, att man icke får förglömma de inkomster, som den svenska sjöfartsnäringen inbringar åt landet. Man har vidare påpekat, att handelsutbytet äfven gifver vinst. Men, mine herrar, det är *ännu en källa* till nationalrikedom, som vi icke få lemna ur räkningen här, och jag hyser den förhoppningen, att den i någon mån kan bringa de herrar tröst, som nu äro så bekymrade på grund af de tråkiga siffror, handelsbalansen visar. Det pågår inom landet en ständig förökning och förbättring af detta, som jag skulle vilja kalla *det inhemska bohaget*, af både fast och lös egendom. Vi föröka och förbättra detta årligen genom vårt arbete. Representerar då icke denna förkofran också ett kapital? Jo, mine herrar, den representerar en ständigt fortgående kapitalbildning, som är af den stora betydighet, att vi icke *få* lemna den ur räkningen. Det är, enligt mitt förmenande, denna ständigt fortgående förkofran, som i mycket väsentlig mån förklarar, huru ett land äfven med en ogynsam handelsbalans dock kan gå framåt i rikedom och välstånd.

Då jag, herr talman, icke tror, att man kan blifva rik genom att köpa dyrt, allra minst då det gäller sådana nödvändighetsartiklar som dessa redskap, som folket i landet behöfver för att arbeta på sitt välstånd, kommer jag, herr talman, att rösta för *bifall* till bevilningsutskottets hemställan i denna punkt.

Herr Jansson i Krakerud: Jag ber om ursäkt att jag upptagar kammarens tid, men jag skall försöka fatta mig mycket kort. Vi hafva länge inom denna kammare fått höra uttalas anspråk från herrar tjänstemän om löneförhöjning och ålderstillägg, och vi hafva tyckt, att dessa anspråk varit ganska dryga, och många gånger opponerat oss deremot, emedan vi ansett oss icke kunna bifalla dem, ty det skulle blifva allt för stora utgifter för nationen. Nu hafva vi kommit i en annan ställning. Nu komma fabriksidkare och begära nya tullsatser eller anslag och ålderstillägg. Jag kan icke se, att nationen kan bära allt detta. De som begära anslag eller ålderstillägg hafva, så vidt jag vet, icke ännu framfört giltiga skäl för sina anspråk. Jag vill dessutom beklaga, att herr Petersson i Runtorp kan vilja lägga på oss fattiga jordbrukare en sådan skatt som att betala 10 procent af värdet på allt hvad vi skola använda utaf maskiner och redskap för jordbruket. Jag skulle dock icke för min del undra mycket på att han gör det, om man vore förvissad om att man får behålla spannmålstullarne. Men man har icke ringaste garanti derför, utan dessa tullar komma nog förr eller senare att tagas bort. Då hafva vi alla dessa tullar på maskiner och redskap. Följaktligen hafva vi deri en skatt, som jag tror att vi icke förmå bära. Jag skall derjemte be få erinra, att af denna diskussion kan man verkligen spåra en ljusglimt. Jag gör det på grund af det anförande, herr statsrådet och chefen för finansdepartementet höll, då vi började denna diskussion. Han gick ut från den synpunkten, att vi behöfde dessa tullar derför att vi hafva så liten export. Han ansåg således, att om vi skulle åsätta dessa tullar, skulle vi med anledning deraf komma att exportera mera på utlandet. För min del har jag alltid

gått ut från den synpunkten, att jag ansett att vårt land behöfde exportera för att kunna existera. Men jag kan icke finna, att det kan gå till så, att man skall höja produktionskostnaden och sedan konkurrera på den utländska marknaden. Jag tror tvärtom, att det vore bättre, om man sökte få så billig produktionskostnad som möjligt för att kunna konkurrera på nämnda marknad. Herr statsrådet tillade som bevis för nödvändigheten af detta skydd, att utländingen producerar så mycket, och det öfverskott han får exporterar han för så lågt pris, att vi icke kunna konkurrera med honom. Men jag har icke hört — icke heller behagade herr statsrådet upplysa derom — hvilka artiklar utländingen vråker på oss för dessa pris. Man har fått veta, att vi tagit upp konkurrensen med utlänningarne beträffande symaskiner, jordbruksmaskiner etc. Följaktligen hafva de icke sålt till oss för underpris. Men om man antager, att utlänningarne hafva en sådan öfverproduktion, att de kunna plus fraktkostnaderna sälja för sådant underpris, att vi icke kunna konkurrera med dem inom vårt eget land, huru skulle vi då kunna konkurrera med nämnde utlänningar på den utländska marknaden, då de hafva öfverskott, som de sälja för sådant underpris här, sedan de betalt frakten hit, så läser det väl icke vara möjligt att konkurrera med dem inom deras eget land. Jag tror att detta argumenterande icke kan hålla strek.

Då jag är lifligt öfvertygad om, att denna skatt skall drabba jordbrukarne allt för hårdt, och då dessutom våra fackmän i denna kammare, nämligen industriidkare, uttalat den åsigten, att de icke behöfva denna skatt, kan jag icke annat än yrka bifall till bevillningsutskottets hemställan.

Herr vice talmannen Danielson: Jag begärde ordet, emedan jag tänkte vederlägga åtskilligt, som anfördes mot mitt yttrande. Men jag skall afstå derifrån och endast säga några ord i afseende å herr grefve Hamiltons yttrande. Jag vill dervid erinra, att han nu liksom förr åberopade sig på en lång tid tillbaka. Han var äfven nu hundra år tillbaka i tiden. Det tror jag icke passar i hop att jemföra förhållandena för hundra år sedan med den tid vi lefva i. Men han slöt sedan sitt anförande med att klandra mitt exempel: Amerikas Förenta stater. Jag vidhåller verkligen hvad jag sade, och vill erinra, att Amerika genom sin ekonomiska lagstiftning och sitt skydd för det inhemska arbetet har kunnat betala hela sin statsskuld, som icke var obetydlig för några år sedan, och i öfrigt beskyddat sin industri. Men sedan sade han, att jag gjort ett mindre lyckligt grepp. Jag tror, att det var herr grefven som gjort ett mindre lyckligt grepp, då han förehöll oss, att vi icke skulle vara för dessa tullar, emedan det skulle blifva en skatt på jordbruket. Jag tviflar på, att någon tror, att herr grefven i tullhänseende ömmar för oss jordbrukare. Det greppet var därför mindre lyckligt.

Herr grefve Hamilton: Ja, jag åberopade verkligen liksom förra gången, då tullfrågan var före, hvad som passerat under de senaste hundra åren. Det gjorde jag därför, att jag hyser den uppfattningen, att äfven våra fäder hade någon erfarenhet, af hvilken vi

Ang. tull å maskiner m. m. kunna lära, och att man i allmänhet icke bör göra sig döf för historiens lärdomar. Herr vice talmannen tycks i det stycket stå på en ungdomligare ståndpunkt än jag.

(Forts.)

Hvad åter beträffar herr vice talmannens tvifvel om att jag skulle ömma för jordbrukarne, så vet jag verkligen icke hvad fog han har för att här framställa ett sådant tvifvelsmål. Ännu mindre kan jag se, med hvilket fog han sökte göra mitt yttrande, att det här skulle gälla en skatt på jordbrukarne, misstänkt. Jag tillåter mig endast fråga: Om icke jordbrukarne skola betala denna skatt på jordbruksmaskiner, redskap och verktyg, hvem är det då, som skall betala den? Det är väl icke *utländingen nu igen?*

Herr Falk: Då den siste ärade talaren icke begagnade sig af tillfället för att rätta en af herr vice talmannen lemnad oriktig uppgift, så skall jag be att få göra det. Jag kan nemligen icke anse lämpligt att i protokollet finnes ovederlagdt ett yttrande af sådan betydelse, som icke är exakt. Herr vice talmannen anförde nemligen, till bevis för tullskyddets välsignelser, att Amerikas Förenta stater under denna regime betalat *hela* sin statsskuld. Men detta är så långt ifrån förhållandet, att en väsentlig del af den skuld, som Amerika ådrog sig under inbördeskriget, ännu återstår obetald. (Enligt Almanach de Gotha uppgick Förenta staternas statsskuld den 1 juli 1890 till dollar 890,784,371, motsvarande å 3:70 nära 3,296 millioner kronor.)

Vid sådant förhållande måste jag bestrida att, såsom bevis för Amerikas lyckliga ekonomiska ställning, det uppgifves, att statsskulden är betald, ty den är det icke.

Herr vice talmannen Danielson: Hvad beträffar den upplysning, som herr Falk meddelade, så tror jag att det här vid lag gäller lika mycket, om herr Falk säger *nej*, som om jag säger *ja*.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats: 1:o) bifall till utskottets hemställan oförändrad; 2:o) bifall till nämnda hemställan med den af herr J. H. G. Fredholm i hans reservation föreslagna ändring och 3:o) afslag å utskottets hemställan och bifall i stället till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Herr talmannen gaf propositioner i enlighet med dessa yrkanden och fann propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes.

I anledning häraf, och sedan till kontraposition antagits bifall till Kongl. Maj:ts framställning, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller bevillningsutskottets hemställan i 59:de punkten af betänkandet n:o 9, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å nämnda hemställan, bifallit Kongl. Majt:s i ämnet gjorda framställning.

Omröstningen utföll med 133 ja och 81 nej; och hade alltså kammaren bifallit utskottets hemställan oförändrad.

Härefter föredrogs

Punkten 62 mom. a.

Utskottet hemställde under detta moment, att för *tack-* samt *Ang. tull å* *barlastjern* samt *skrot* gällande tullfrihet måtte bibehållas. *tackjern m. m.*

Häremot hade samtliga ofvan uppräknade utskottsledamöter från Första Kammaren i en gemensamt afgifven reservation hemställt:

att tullsatsen för ifrågavarande artiklar måtte, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, bestämmas till 80 öre per 100 kilogram.

I fråga härom anförde nu:

Herr Swartling: Jag skall endast be att få yrka bifall till Kongl. Majt:s förslag.

Häruti instämde herr *Petersson* i Hamra.

Herr *Johansson* i Noraskog: Jag skall deremot anhålla att få yrka bifall till utskottets hemställan i denna punkt.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Kammaren biföll utskottets hemställan.

Då tiden nu var långt framskriden, uppsköts den vidare handläggningen af föreliggande betänkande till morgondagens sammanträde.

§ 2.

Till bordläggning anmälades

statsutskottets memorial och utlåtanden:

n:o 69, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande Kongl. Majt:s proposition angående dispositionen af inflytande hyresinkomster från de till svenska kronans egendom i Konstantinopel hörande bodlägenheter;

n:o 70, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om anordnande i Vadstena af en asyl för sinnessjuka; och

n:o 71, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition rörande upplåtelse af kronolägenheten Stenbrottet i Stockholms län i och för uppförande derstädes af ett nytt centralfängelse för qvinnor och ett nytt cellfängelse för nämnda län m. m; samt

bevillningsutskottets betänkande

n:o 10, angående vilkoren för försäljning af bränvin.

Dessa ärenden skulle uppföras främst på föredragningslistan för nästa sammanträde.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 10.41 e. m.

In fidem
Hj. Nehrman.